

علم فرائض

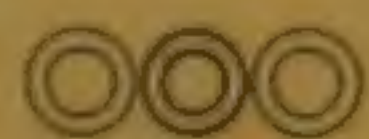

اثر

پایہ اشقودرہ ولایتلری عدایہ مفتش سابقی و دارالفنون
حقوق شعبہ سی مجلہ معلمی و وصایا و فرائض معلم و کیلی

جودت

مهر ذاتیہ مہور اولیان نسخہ لڑ ساختہ در

در سعادت — احمد ساقی بک مطبعہ سی

۱۳۲۶

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

علم فرائضك محتوی اولدینى قواعد ومسائله شروعدن اول
اشبو علم جايلك درجه لزوم واهميتنى واقسام علوم آره سنده كى
موقعنى مجملأ بيان ايتك فائده دن خالى دكلدر .

تحصيل علوم وفنونه ترغيباً صورت عموميه ومطلقة ده شرف
صدور ايتش احاديث نبويه بك چوقدر .

مع مافيه علم فرائضك اهميت مزیده سنه اشبو (تعلموا الفرائض
وعلموها الناس فانها نصف العلم) حديث شريفى بر دليل مخصوص
تشكيل ايلمشددر يعنى علم فرائضى او كرتك وخلقده ده او كرتك زيرا
على الاطلاق عامك نصفى منزله سنده در .

نصف علم، كلام حكمت بيانى اوج وجهله تصوير و توضيح اولنه بيلير:
(۱) انسانده برى حيات ديكرى ممت اوماق اوزرده ايكي حالت
موجود اولديغندن مطلق علم دخى بواعتبار اوزرينه ايكي يه منقسم

- ۲ -

اولوب بر قسمى انسانك حياتنه وديكر قسمى مماتنه متداً اراحكامدن
باحثدر. ايمدى علم فرائض انسانك وفاتندن صكره ترتب ايدن احكام
شرعیه نى جامع ومبين اولسى اعتباريله نصف علم اطلاق اولمشدر

(۲) ملكك اسبابى ايكيددر برنجيسى ملك اختياريددر . يعنى
انسانك، كندى اختياريله تملك ايتسيددر شرا، وصيت، هبه وامثالى
ايشته بوقيلدندر زيرا بوكيلر انسانك اختيار وقبوايله تملك ايديلير
ايكنجيسى ملك ضروريددر كه آرزو واختيارى اولسون اولماسون
انسانك برشيته ضرورى اوله رق مالكيتيددر بوملك ضرورى ايسه
ميراثدن عبارتدر چونكه وارثك ميراثه استحقاق ومالكيتى قبول
واختيارينه منوط اوليوب بلكه مورثك وفاتيله برابر كنديسنه
توجه ايتش برحق طبعى و ضروريددر شو حالده عامك بر قسمى ملك
اختياريدن وديكر قسمى ملك ضرورى - وراثت - دن باحث وعلم
فرائضك احكامى ايسه ملكك ايكي سيبندن بريزه . يعنى ملك ضرورى
قسمنه مخصوص ومنحصر اولديغندن بونقطه نظرجه علمك نصفى
درجه سنده عد ايدلمشددر .

(۳) علم فرائض امور مهمه دن اولسنه مبنى تحصيل وتعلمنه

برسائقة ترغیب و تشویق اولوق اوزره مرتبه اهمیتی نصف علم منزله سنه معادل کوسترلمشدر .

ایشته علم فرائضه مخصوص اوله رق اشبو حدیث شریفک اتیان یورلمسی بو علم جلیله پک زیاده اعتنا ایدلمسی لزومی مثبتدر .

حد ذاتنده علم فقه جمله سندن بولندیغی حالده بعض علمانک بو علمی ، فقهدن خارج اوله رق مستقل بر علم عد ایتلرینه سبب یکانه اهمیت زانده سیدر .

لزوم و منزلی بیانات آنفهدن خلاصه خلاصه اوله رق مستفاد اولان بوفن کیرانقیمتی درک و اذعان و دقائق و احکامنی سائرلره تفهیم و بیان ایچون اونستده صرف مساعی و غیرت ایتمک و اجباتدندر فرائض ، فريضه نك جمعیدر که معنای لغویسی قطع ، تقدیر ، بیان دیمکدر شرعاً : قطعی الثبوت و قطعی الدلالة برهان ایله ثابت اولان احکامه اطلاق اولنور

ورنه دن برچو غنک من عندالله حصه ارثیه لری مقداری معین و قطعی بولندیغی جهتله بوسهام مقدره - مفروضه - دن بحث ایدن فن جلیله (فرائض) تسمیه قلمشدر .

قرآن کریمده میراث بحثنده (فريضة من الله) لفظ جلیلینک و سالف البیان حدیث نبویده (فرائض) کلمه سنک ذکر و ایرادی بو نام ایله تسمیه اولنمسنه سبب اولدی

برفن نه یه متداثردر ، نه کبی شیردن باحشدر ، غایتی و فائده سی نه دن عبارتدر ؟ بونلرک اول باول پیلنمسی لازمه دن در که اشبو احوال ثلاثه دن برنجیسی اوفنک تعریفنی ایکنجیسی موضوعنی ، اوچنجیسی غایتنی مصورددر .

اصطلاحاً ؛ متوفانك ترك ايتديكي و آخرك حق تعلق ايتديكي جميع امواله تركه اطلاق اولور بناءً عليه ملكي اوليه رق حال حياتنده متوفايه امانه و بولمش ، يا خود عينه ديكر برينك حق تعلق ايتمش اولان اشيا و اموال تركه دن ممدود اوله مازشو حالده و ديعه قيلندن اولان اموال و اشيا وارث كير و يا وصي طرفندن احسابنه اعاده اولمق ايجاب ايتديكي كي متوفانك ، بورجي مقابله دنه تسليم ايتمش بولنديني مال مرهونه ، دايك حق تعلق ايتمكه ايفاي دين ايدلمدكه رهنك و برده متوفا ده احيانده ايكن اشترا ايتمش ولوبده ثمنني و يرمامسندن ناشي بايمك يندنه حبس و توقيف اولان ميبك ثمنني بايمه و يرلمدكه اموال ميبك تركه ميانه ادخالي جائدكادر .

اخطار . — خطاه قتلده و برده عمدآ وقوعبولان قتل اوزرينه صاح وقوعي و يا خود مقتولك ورثه سندن بمضيسنك قصاصي عفو ايلملري حسبيله ترتب ايدن « ديت » تركيه داخلدر .

وراثت شرايطي

نبوت و رانت ايجون اوج شرط لازمدر . شروط ثلاثة مذ كوره عين زمانده اجتماع ايتمدكه و رانت تحقق ايتمز .

برنجي شرط . — مورنك حقيقه ، يا حكماً ، يا خود تقديرآ وفات ايتمش اولميدر .

وفات حقيقي . — اكال انفاس حياتله بو عالم فانيدن دارعقبابه انتقالدر .

وفات حكمي . — مفقود — زرده اولديني يعني محل اقامتي و حيات و محاتي بيانه ميان — ك طقسان ياشني اكال ايتمسي اوزرينه طرف شرع شريفدن وفاتنه حكم اولميدركه بو حكمدن صكره وفات ايتمش عدو اعتبار اولنديندن اموالي ورثه سي بيشده تقسيم ايديلير و تاريخ حكمدن صكره

فرائضك تعريفني

ورثه نك تركه ده اولان حصه ارثيه لرني تعريف و تعيين ايدن قواعد فقهييه و حسابيه دن عبارتدر .

ورثه ، وارثك جمعي اوله رق وراثتدن مشتقدر .

وراثت . — وفات ايدن بر كمنه نك مالنه ديكر بر كمنه نك خلفيت طريقه مالك اولمسي ديمكدر .

خلفيت ؛ بشقه سنك يرينه قائم اولمق معناسنه در . نصا كه ورثه ، مورثلري اولان متوفانك مقامنه قائم اوله رق ايجاب و قبول كي عقوده حاجت مس ايتمه دن اموال متروكه سنه صاحب و مالك اولورلر .

متوفايه مورث و مورث ، ميراثه كسب استحقاق ايدنه وارث و مال مذ كوره ميراث و موروث دينير .

فرائضك موضوعي

موضوع ؛ لافه وضع اولمش ، قولمش ديمكدر .

اصطلاحاً موضوع ؛ مباحوث عنه اولان شئي ديمكدر .

او حالده بر علمده موقع بجنه قونيلا شئي مرنه ايسه او علمك موضوعي اولور علم فرائضده ده تركه نك صورت تقسيم و تفريقندن بحث اولنديني جهته بو علمك موضوعي بالطبع تركه اولمش اولور .

فرائضك غايتي

ورثه نك تركه ده اولان حقوقني تعيين ايتمكدن عبارتدر .

تركه ؛ رانك كسريله كله وزننده اوله رق مال متروك ديمكدر .

برمورثی وقات ایدہ جک اولسہ کندیسے - مفقود - ایچون حصہ وراثت افراز اولماز .

وقات تقدیری . - میتا اسقاط ایدیلان جنینک وقاتی دیمکدر چونکہ بویولده اسقاط ایدیلان جنین ، حین سقوطندہ دیری اولوب آندن صکرہ وقات ایتش عد اولتور . بوصورتله کندیسے مورث وفسنک بدلی اولان « غره » یعنی دیت کامله - اون بیک درهم کوشدر - نک نصف عشری اولان بشیوز درهم کوش مال متروکی اولش اولور شاید جنین ذی حیات اوله رق سقوط ایلرده صکرہ دن وقات ایدرسه اوجنینی اسقاط ایدن جانیدن تام دیت آلیر .

ایکنجی شرط . - مورثک حین وفاتندہ وارثک حقیقه ویا حکماً بر حیات بولمنسندن عبارتدر .

حیات حقیقه . - بیلدیگمز جاتدر .

حیات حکمه . - مورثک وقاتی هنگامندہ جنینک هنوز تولد ایتش اولیوبده رحم مادرده بولمنسی صورتندہ در . زیرا رحم مادرده بولان جنین حکماً ذی حیات عد ایدیلر وحصه ارثیه سی تفریق اوله رق تولد ایتدیکی وقت کندیسنه ویرملک لازمکلیر فقط مورثک وقاتی زمانندہ وارثک حقیقه و حکماً حیاتی تقدیر و تصور اوله مازسه شرط توارث متحقق ایدہ میه جکندن اموالی طوغریدن طوغری به بر حیات بولنان ورثه یه ویرملک اقتضا ایدر . مثلاً : غرق اولان بر سفینه دروننده یکدیگره وارث اوله بیله جکلردن هانکیسنک دها اول مغروقاً وقات ایتدیکی بیله میه جکی وینا . علیله هانکی برینک دیکرینه وارث اوله جفنک امین و تقدیری امکانسز بولنه جنی جهة رله بیانات آتفه . موجبنجه بونلرک ترککاری هر برینک موجود بولنان وارثلرینه آیری آیری وریایر .

نایه . - جنین - حمل - ایچون توقیف اوله جق حصه نک نوع

و مقداری حقه ده مختلف اقوال وارد فقط مفتی به اولان امام ابی یوسف حضرت تدرینک روایتنه کوره حمل ایچون برابن « ارکک چوجق » حصه سی توقیف اولتور . شوقدر که حملک بر اوغلانندن زیاده ظهور ایتسی احتماله منافی ایلرده استحقاق حصه موقوفه دن زیاده اولدینی نمایان اولورسه اوست طرفی تأدییه ایدہ جکلرینه دائر احتیاطه رعایه ورثه دن کفیل آلتق لازمکلیر . ایتدی جنین تولد ایتدکمه اگر ، توقیف اولنان حصه یه تمامیه مستحق ايسه کافه سی آلیر ویا لکیز بر قسمنه اولدینی حالده مقدار متباقیسی ، حصه لرینه کوره ورثه یه تقسیم اولوروا کر ایکی ارکک تولد ایدرسه اوخالده ورثه اولجه ویردکاری کفالت موجبنجه اکمال نقصانه مجبور طوتیلور .

اوجنجی شرط . - وراثتندہ وارثک جهت وراثی معلوم اولمقدر بنشاء علیه جهت وراثتی مجهول اولان کیمسه وارث عد اوله میه جقندن وراثته کسب استحقاق ایدہ من .

بالفرض ؛ ایکی آدم طرفندن بر مرضعه - سود ویرن ، دایه - یه عین زمانده تودیع اولنان ایکی چوجفک مؤخرأ حاصل اولان اشتباه اوزرینه او ایکی آدمدن هانکیسنک اوغلی اولدینی بیانه مدیکی تقدیرده چوجقلرله ابوین آره سندہ جهت وراثت متنی اوله رق توارث جریان ایتزه . ینه بر حره ایله برامه قاراکلق بر محله برر چوجق طوغورسه لر ایکیسندن هانکیسنک ولد حره اولدینی بیله میه هیچ بری حره یه وارث اوله ماز .

فصل اول

وراثتک اسباب وجهاتی بیاننده در

شروط ثلاثه معلومه نک اجتماعیه وراثت متحقق اولدینی کبی وارث

اولمق ایچونده اوج سبب واردر که بولردن بری بولمقدجه توارث ممکن اولماز.
آنلرده قرابت نسبه ، زوجیت ، ولایتدر.
برنجی سبب ، وارث ایله مورث آره سنده قرابت نسبه بولمقدر که
شو صورتله وارث اولان اقربا اوج قسمه آریلیر .
«۱» اصحاب فرائض .

«۲» عصبه نسبه .

«۳» ذوی الارحام در .

اصحاب فرائض . حصه معینه سی اوللردر که نصف ، ربع ، ثمن ،
ثلثان ، ثلث ، سدس آریلیر .

عصبه نسبه . — متوفایه نسبت قرابتلری انات واسطه سیله حاصل
اولیان ورثه ذ کوردن عبارتدر .

ذوی الارحام . — متوفایه نسبت قرابتلری انات واسطه سیله حصوله
کله رک عصبه دن اولیان و معین حصه لری بولمیانلردر . متوفانک والد سنک
قرداشی — دایی — و آنک اولادی کی .

ایکنجی سبب . — زوجیتدر یعنی زوجین آره سنده نکاح صحیح
— فاسد و باطل اولیان نکاح — بولمقدربناه علیه ایکنسندن برینک وفاتنه قدر زوجینه
خلل طاری اولمادینی تقدیرده یکدیگرلرینه وارث اولورلر . خلوت صحیحه
[۱] وقوعیده مشروط دکلدر .

دخولدن — زفاف — صکره زوجیه طلاق رجعی ایله تطایق ایکیلیر
ومت مدت عدت ظرفده زوجیندن بری وفات ایدرسه دیگر آکاوارث اولور .
زوجک حال صحیده اولمق شرطیله طلاق باینله تطایق وقوعی حانده
انقضای عدتن مقدم ایکنسندن بری وفات ایتسه دیگر آکاوارث اوله یه رق
« ۱ » آره برده بشقه سی موجود اولمیزین زوجینک بعدالنکاح وقبل الزفاف
براطه ده اجتماعلیر

رابطه وراثت منقطع اولمش اولور . مرض موده وقوعبولان و زوجیه طر -
قندن طلب ایدلماش اولان طلاق باین مانع ارث دکلدر . فقط زوجیه نک
طایله واقع اولان طلاق باین موانع ارثدن معدود اولور .
نکاح موقت و یا مته [۱] نکاح باطل [۲] نکاح فاسد [۳] صورتلرنده
وراثت جاری دکلدر

اوچنجی سبب . — ولایتدر و اوک قجی و یا کسری ایله او قونور .
ولایت . — آرزو و رضاسنه باقلمیه رق برکیمسه اوزرینه دیگرینک
نصر فی نافذ اولمق مضاسنه در که علم فرائض نقطه نظرندن ایکیه تفریق
اوله رق بری ولای عتاقه دیگر ولای موالانددر .

ولای عتاقه . — کوله و یا جاریه سنی آزاد ایدره رک ، یا خود [من ملک ذی
رحم محرم عتق علیه] حدیث شریفی مال منیفنجه نکاحی کندینه حرام اولان
ویقین اقربادن بولسان بر شخص مملوکی تملک ایتدیکی تقدیرده عتقی لازمه کله رک
آنک مولاسی — منعمی — اولمقدرشو حالده مولی العتاقه عصبه نسبه اوله رق
آکاوارث اولور .

ولای موالات . — نسبی معروف اولیان برکیمسه نک ؛ کندیسندن
صدور ایدمه ک جنایتک دینی تضمین ایتک و وفاتنده کندیسنه وارث
اولمق اوزره دیگریه عقد و مقاوله ایتسیدر که اوشخص دیگره مولای موالات
نامی ویریلیر بوضمان و وراثت قارشولاقلی اوله رق ایکی طرفدنده شرط
و مقاوله ایدیه بیلیر .

اسباب ثلاثه مبسوطه دن آری آری هربری ارثه استحقاقه سبب یکانه

[۱] معین بر زمان ایچون نکاح مدت تعید ایتکدر که مته دخی مان بوقیانددر

[۲] مشترکه ایله ازدواج ایتک کی

[۳] شهود مواجهه سنده عقد اولمیان نکاحدر

اولدینی کی ایکسی بر کیمسه ده اجتماع ایتدیکی صورتده دخی هرایکی جهندن استحقاقی موجب اولور .

مثلاً: بر کیمسه نك، تحت نکاحنده بولان عموجه سنك قیزی وفات ایدرده کندیسندن بشقه وارثی بولولماسه او کیمسه نصفه زوجیت و نصف دیگرینه قرابت نسبه حسیله تکمیل ترکیه صاحب اولمش اولور .
کذلک بر کیمسه نك زوج ایتمش اولدینی آزادلیسی وفات ایتسه ده کندیسندن بشقه وارثی اولمسه نصفه زوجیت و نصف دیگرینه ولای عتساقه سبیله مستحق اوله رق بتون ترکه ارثاً کندیسنه انتقال ایلر .

فصل ثانی

موانع ارث حقنده در

موانع ، مانعک جمعیدر .

مانع . — سبب وراثت موجود و متحقق اولمغه برابر بر شخصک کندی اختیاریله واقع اوله رق استحقاقی سلب ایدن شیدرکه اوشخصه محروم اطلاق اولنور .

ساب استحقاق بشقه طرفدن یا پیایر سه حجب اولور حجب ایدیلاان شخصه ده محجوب دینیر . مثلاً : غیر مسلمک اوغلی مسلم اولسه کندی اختیاریله باباسنک میراندن کندیسنی محروم ایتمش اولور .

وینه ولدی بولمادیقی تقدیرده زوجک حصه سی نصف ایکن ولدی بولندقه بالکیز ربع آلیر . ولد زوجک حصه سی نصف دن ربعه تزییل ایتمک صورتیه حجب ایتمش یعنی قسماً زوجک استحقاقنه مانع اولمش اولور .
موانع ارث ، رقیق ، قصاص و یادیق و کفارتی ، موجب قتل ، اختلاف دین ، اختلاف دارین اولمق اوزره درتدر .

«۱» رقیق . — آزادسز کوله و جاریه اولمق دیمکدر . بوحالده حر

اولیان بر کیمسه ام ولد [۱] ، مکاتب [۲] ، مدبر و یا مدبره [۳] دخی اولسه مستحق میراث اوله ماز .

«۲» قتل . — (لامیراث للقاتل) حدیث شریفندن ده مستبان اولدینی اوزره میراندن محرومیتی مستلزمدر . انجق فمل قتل عمدأ و یا شبه عمد ، یا خطاء یا خودده خطا یولنده ارتکاب ایدلمش اولمیدر .
عمدأ قتل ، سلاحله ایدیلاان قتلدرکه قصاصی موجبدر .
قل شبه عمد ، اکثریا قتل انتاج ایتیان و سلاحک غیریمی اولان آله — صوبا — قتل ایتمکدر .

خطاء قتل : سلاحنی صیده آتوبده سلاح مریمی بر انسانه اصابت ایدهرک آنی اورمقدر کرچه بونده اورمق قصدی وار ایدیه ده انسانی دکل بالعکس آوی اورمق قصدی ایدی .

خطاء یولنده قتل ، بونده اصلاً اورمق قصدی اولمادیقی حالده بر کیمسه یورور ایکن آیاغی قایارق بشقه بر آدم اوزرینه دوشوب آنی قتل ایتمک و یا خود النده کی طاش من غیر اختیار دوشوب ده بریمی اولدیرمک صورتلرنده درکه قتلك شو صوك اوج نوعی دیت و کفارتی مستلزمدر .
صباوت . جنت ، مدافئه مشروعه [۴] حالارنده و برده قصاص [۵]

[۱] افندیسی طرفندن حامل اولان جاریه در .

«۲» آزاد ایدلسی ، بدل عتقی ، قزانوبده مولاسنه و یرمسی مشه وط کوله در .

«۳» آزادی مولانک وفاتندن مکره به تعلیق اولنان کوله و جاریه در .

[۴] کندیسنک قتله و هتک عرضنه قیام ایدن کیمسه نك شر و تجاوزندن هیچ

بر صورتله چاره خلاص و سلامت قالمادیقی حالده حیات و ناموسنی مدافعه یولنده

او کیمسه بی قتل ایتمکدر .

«۵» ورثه مقتول طرفندن قاتلک اعدام ایتدیرلمسیدر .

ورجم [۱] صورتلرنده وقوعبولان قتل کیفیاتی میراندن محرومیتی موجب اولماز تسبیباً قتلده سبب حرمان اوله ماز.

مثلاً : ملکی اولیان بر محله حفر ایدیلان چقوره مورثک سقوطیه برابر وفات ایتمی دیتی مستلزم ایسهده وراثته مانع اوله ماز واکر مذکور چقور کندی ملککنده حفر ایدیش و مورثی بو چقور ایچنه دوشوبده وفات ایتمی ایسه بو صورت میراندن محرومیتی موجب اولماقدن بشقه دیتی ده استلزام ایدر احوالده دکلدر . سببی ده مال صاحبک کندی ملککنده ایستدیکنی یا ایتمی شرعاً جائز و جواز شرعینک ضمانه منافی اولمیدر حالبوکه ملکی اولیان یرده بر کیمسه چقور آچقه شرعاً مأذون اولمیدیغندن فوق الصلاحیه وقوعبولان اشبو معامله سندن دولایی ضمانه یعنی مقتولک دیتی ویرمهک مجبور اولور .

« ۳ » اختلاف دین . — حین وفاتده مورث ایله وارثک دینلری مختلف اولمقدر . بالفرض اوغلی اهتدا ایتمی بر عیسوی ویا موسوینک ترکه سندن اوکا بر شیشی ویرلمز .

« ۴ » اختلاف دارین . — وارث ایله مورثک مختلف مملکتلر خاقندن اولمایدیرکه حقیقی و حکمی اولق اوزره ایکی درلودر .

« ۱ » وارث ایله مورثدن بری عقد ذمت یعنی قبول تبعیت جهتیه دار اسلامده دیکریده غیر مسلم بر دولثک ملککنده بولنورلرسه بولنر حقیقه مختلف الدیار یعنی بشقه بشقه الکالر خاقندن عد اولنورلر هریکیمی دار اسلامده بولنور و فقط بری مستأمن [ب] دیکری ذمی [۳] اولورسه

« ۱ » متأهل بر کیمسه نک فعل زنایی ارتکاب ایتمی حسبیه حقنده تطبیق اولان حد شرعیدر .

« ۲ » اصلاً تبعه اجنبیه دن اولدینی حالده محافظه و امان طلبیه ممالک عثمانیه دن برینه کلرک دائره امانده اوله رق بر مدت اختیار اقامت ایدنلدر .

« ۳ » تابعیت عثمانیه بی قبول ایلیان رعایا دیکدر .

مستأمن، اساساً بشقه مملکتلی اولدیغندن حکماً مختلف الدیار صاییلیرلر .
مناسبات دوستانه سی مختل اولان ایکی اجنبی دولثک ممالک اسلامیه ده بولان تبعه لری بر برلرینه وارث اوله مازلر اسبابیده منسوب اولدقلری دولتر بیتنده مصادقت و مسالمت اولما ییجه بوا یکی تبعه حقنده اختلاف دار حکمی جاری اولمیدر آنجق بین المسلمین اختلاف دار خصوصی امر توارثه بر کونه مانع تشکیل ایتز . بناءً علیه دولت عثمانیه تبعه سندن اولان بر مسلم ایله انکلتروه یا فرانسه یا خود بشقه بر دولت تبعه سندن اولان دیکر بر مسلم کرک بر ملککنده بولنسون و کرک متفارقاً هربری منسوب اولدینی دولت ملککنده مقیم اولسون هر حالده یکدیگرینه وارث اولورلر .

مسئله . — وراثت ، تملکک سبب جبریسیدر . بناءً علیه قبوله منوط دکلدر وراثت وارثک اختیاریه اولیه رق نص قاطع ایله متحقق وثابتدر . بو جهتله متوفانک وارثی (بن اونک میراثی قبول ایتیم) دیمکله حقنی ابطال واسقاط ایتیش اولماز هر وقت ایچون حصه ارثیه سی حقیدر اسباب سائر تملکیه اختیاری اولدیغندن اسباب مذکورده دن بریه واقع اولان ملکینی رد و عدم قبول ، ازاله ملکیتی موجبدر .

مثلاً : موصی له (بن آنک وصیتکی قبول ایتیم) دیه جک اولسه وصیت مذکورده لغو اولمش اولور .

مسئله . — متوفانک ترکه سه آنیده کی ترتیب صر سه رعایت اولنق اوزره درت حق تعلق ایدر .

اولا : داینلری متضرر ایتماک شرطیه متوفا کفن مسنون ایله تکفین اولنور کفن مسنوندن آرتان مال دینی تأدیه یه کفایت ایتز سه داینلری متضرر ایتیه جک صورتده (بقدر الضروره و الکفایه) تکفین ایدیلیر ذات الزام ج اوله رق وفات ایدن قادینک تجهیز و تکفینی زوجنه عائددر ثانیاً

بعد التجهيز بقیه مالندن متوفانك حقوق عبادہ تعلق ایدن دیونی تسویه اولور .
زکات و کفارت و فدیہ قیلندن اولان و حقوق اللهدن عبارت بولان دیون
بوترتبه داخل دکلر چونکه بومثللو دیون موت ایله ساقط اولدیغندن
مورث طرفندن وصیت ایدلمکجه ترکه دن لازم التسویه اوله ماز .
دین اوج قسدر .

« ۱ » مرض موتدن مقدم اقرار و یابینه ایله ثابت اولان و دین صحت تعیر
اولان دیندرکه اول امرده بونک تأدیه ایدلمسی ایجاب ایدر .

« ۲ » دین صحت قیاندن اولان دینورکه مرض موتده وقوع و ثبوتی
حاکم حکمیله و شاهدلرک شهادتیله و باصورت آخرله تعین ایدر بوده
متوفانک حین مرضده تملك و یا استهلاك ایتدیکی شیلرک انمان و بدلاتندن
عبارت اوله رق درجه ثانیهده ایضا ایدلمک لازم کلیر .

« ۳ » دین مرضدرکه متوفانک ، مرض موتی اثباتسندن وقوع اولان
اقرار ایله لازمکلان دیندن عبارتدر . بوقسم دینک ایضایی تأخیر اولور
بواقرار ، قرار مجرد یعنی مرض موتده کی اقرار غرمای محکم حقوقه برکونه
تأثیر اجرا ایتمز و اولر حقنده معتبر اوله ماز .

ثالثاً ، وصیتی انفاذ اولور حکم وصیت ایسه تملك ماله شاملدر بناء
علیه ثات مالدن فضله بر مقدار حقنده کی وصیتک تنفیذی ورثه کبارک اجازتیه
وقوف اولور .

رابعاً ، ورثه بیننده تقسیم ترکه اولور شاید وارث ، زوج ایله زوجهنک
غیری و یا لکیز برکیشیدن عبارت اولور ایسه مال موروث کاملاً آکا عائد
اوله جضدن تقسیمه حاجت قلاز ورثه تعدد ایتدیکی حالدیه ایسه ترکه بینلرنده
ترتیب آتی اوزره تقسیم ایدیلیر .

اصحاب وراثت طقوز صنف عدو اعتبار اولمدر .

صنف اول . — اصحاب فرائض تعیر اولورکه میراثدن حصه لری
معین اوللردر .

صنف ثانی . — عصبه نسبه درکه اصحاب فرائضدن قالان مقداره
واصحاب فرائض بولندیقی تقدیرده تکمیل ترکه به کسب استحقاق ایدن
کیسه لردر .

صنف ثالث . — عصبه نسبه درکه آزادلی — آزاد اولمش — کوله
و یاجاریه نک افندیسیدر کرک ارکک و کرک قادین اولسون مولی العتاقه تسمیه
اولور مولی العتاقه وفات ایتمش بولورسه وراثت مولی العتاقه نک عصبه سنه
انتقال ایدر .

صنف رابع . — عصبیاتدن کیسه بولندیقی تقدیرده باقی قالان مال
متوقایه نسباً تعلق اولان اصحاب فرائضه ، حصه لرینه نسبة توزیع و تقسیم
اولورکه بومعامله « زد علی ذوی الفروض » تسمیه ایدیلیر زوج ایله زوجهنک
بربرینه نسباً تعلق لری اولدیغندن بواقیدن اولره برشی و بریلمز .

صنف خامس . — ذوی الارحام اوللردر که معین سهم لری اولیان و عصبه دن
بولنمان سائر اقراردر . خال — دایی — و خاله — آنانک همشیردسی — و بونلرک
اولادلری ، بنت البنت ، عمه کیلردر .

صنف سادس . — مولای موالا تدر یوقاربده بیان اولندیقی اوزره
نسبی معروف اولیان برکیمسه نک ، ارتکاب ایلدیکی جنایتی تضمین ایتمک
و وفاتنده کندیسنه وارث اولمق شرط لری اوزرینه عقد مقاوله ایدیلاان
شخصدر .

صنف سابع . — مقررله بالنسب علی الفیردر نسب آخردن اولان بر شخص
ایچون برکیسه (او ، بئم قرداشمدر) دیه اقرار ایتمکدر ایسته بواقرارده

وقتیه قدر ثبات ایدر سه مقرله یعنی لهنه اقرار اولنان شیخص ، مقررک یدنجی درجه ده اوله رق وارثی اولور .

صنف ثامن . — آنفاً بیان وتعداد اولنان درجات سیمه اصحابی بولمیزسه او وقت ثانی تجاوز ایدن وصایا تنفیذ اولنوز که متوفانک مالندن فضله بر مقدار وصیت ایتدیکی تقدیرده موصی لهنه « موصی له بما زاد علی الثلث » نامی ویریلیر ایتدی بوضورتده اولدینی کی آرهمرده هیچ بر وارث بولم یانجه موجود تروتی وصیت ایتک جائز و نافذ اولور

صنف تاسع . — مارالذکر درجات اصحابندن کیمسه بولمیزسه تکمیل بیت ائمه نأید اولور .

— اصحاب فرائض —

اون ایکی طاقم کیمسه لدر که دردی ذ کوردن وسکزی انندندر .

صنف ذکور : اب ، جد صحیح ، اخلام [۱] ، زوج در

صنف اناث : زوجة ، بنت ، بنت الابن و — ان سفل — ، اخت لابوین — شقیقه — [۲] ، اخت لاب [۳] ، اخت لام [۴] ، ام ، جد صحیح .
جد صحیح . — کندینه ، قالدین توسطی اولیه رق . نسبت اولنان جدر .

مثلاً اب الاب — بابانک بابایی — دینیلدکه متوقایه نسبت اولنان کیمسه بی ده احمد فرض ایتدی کمزده (احمدک بابایی) اولور که وساطت ایدن ایکنجی (اب) کله سی بر شخص مذکری ارثه ایتکله اشبو مناسبتده قالدین

[۱] بابالری مختلف آنالری بر اولان قرداش

[۲] آنا ، بابا بر قیز قرداش

[۳] یالکز بابالری بر قیز قرداش

[۴] یالکز آنالری بر اولان قیز قرداش دیمکدر .

توسطی بولنامش و بوحالده (اب الاب) جد صحیح اولمش اولور بناءً علیه اب الام — والدنک بابایی — دینیلدکه نسبت و قرابت و وساطت ایدن قالدین اولدینی جهته بوراده کی جد ، جد فاسد اولور
جد صحیح . — کندینه ، جد فاسد دن غیریه نسبت اولنان یعنی آرایه جد فاسد کیر میان جده در که اوج صنفدر .

برنجی صنف . — یالکز ذکور ایله متوقایه اتصال ایدن جده در
ام الاب — بابانک آناسی — و یاخود ام اب الاب — بابانک باباسنک آناسی —
کی بومثالدر برنجیسنده اتصال ، ذکوردن اولان برنجی (اب) ایکنجیسنده ده ایکنجی (اب) کله لریله واقع اولمشدر

ایکنجی صنف . — یالکز قالدین توسطیه متوقایه اتصال ایدن جده در
ام الام ، والدنک والده سی کی

اوچنجی صنف . — هم ارکان و همده قالدین وساطتیه متوقایه اتصال ایدن جده در . ام اب الاب — بابانک والدنک والده سی — کی
بو اوج صورته ده جده ، جد صحیح در زیر آرایه جد فاسد
کیرماهشدر فقط جد فاسد اتصاله وساطت ایدر سه جد فاسده اولور .
ام اب الام — والدنک باباسنک والده سی — که واسطه اولان (اب الام) جد فاسد اولدیغندن برنجی (ام) کله سی جد فاسده دن عبارت اولور .

اصحاب فرائض سهام معینه و مقدره لری آلتی اولوب ایکی نوعه آیریلیر

نوع اول : نصف ، ربع ، ثمن در

نوع ثانی : ثلث ، ثلث ، سدس در

بر مسئله ده مذکور سهاملر — حصه لری — دن یالکز بری بوانور سه

مسئله نک اخراجی اوسهمدن عبارت اولور .

مثلاً بر مسئله ده کی سهم معین نصف اولور سه مخرج مسئله (ایکی) ،

ثلث اولورسه (اوچ) ، ربع اولورسه (درت) ، ثمن اولورسه (سکز) ، سدس اولورسه (آلتی) ، ثلثان اولورسه (اوچ) اعتبار اولور .
برنوعه منسوب سهام بر مسئله ده اجتماع ایدرسه الكچوکی او مسئله به خرج اولور بناء علیه نوع اولدن اولان نصف ، ربع ، ثمن اجتماع ایدرلرسه خرج مسئله اقل اولان ثمن (سکز) ونوع ثانی به عائد اولان سدس ، ثلث ثلثان اجتماع ایدرلر ایه خرج مسئله اقل اولان سدس (آلتی) اولمش اولور .
نوع اولدن نصف ، نوع ثانیك كافه سی ویا به ضیعی ایه اجتماع ایدرسه خرج مسئله بیه آلتی اولور

مثلاً : بر مسئله ده نوع اولدن نصف ، نوع ثانیك كافه سیله یعنی ثلثان ، ثلث ، سدس ، ایه ویا خود بولندن یالکیز ثلث ویا یالکیز سدس ویا خود یالکیز ثلثان ایه اجتماع ایدرسه خرج مسئله آلتی اولور .
اگر نوع اولدن ربع ، برمنوال مشروح نوع ثانی ایه تماماً ویا قسماً اجتماع ایدرسه خرج مسئله اون ایکی واکر نوع اولدن ثمن ترتیب مذکور وجهله نوع ثانی ایه تماماً ویا قسماً اجتماع ایدرسه خرج مسئله یکریمی دزت اولمش اولور .
عصوبت مشترکده اصحاب فرائضدن کیمسه بولندی فی حالده خرج مسئله عدد رؤسه تابع یعنی وارثلرک عددی نه قدر ایه خرج مسئله ده او مقداردن عبارت اولور آنجق برارکک ایکی قادین عداوانور .

هرهائی ورتهك اصل خرج مسئله دن حصه معینه لری کندیلرینه منقسم اوله میه جق بر حالده ایه او ورتهك عدد رؤسی خرج مسئله به ضرب اوله رقی قابل انقسام بر خرج صحیح تشکیل ایدمش اولور وبعده اصل خرج مسئله دن افراز اولنان سهملرک هر بری غیر قابل تقسیم حصه بی حائز اولان ورتهك عدد رؤسنه یعنی آنفاً بیان اولندی فی اوزره خرج مسئله به ضرب ایدمش اولان عدده ضرب اولندوقده هر وارثك خرج صحیحدن حصه سی اظهار ایلر شوقدرکه اشبو ضرب معامله سنده برارکک ایکی قادین اعتبار اولور .
بتون ترکه بر وارته انحصار ایدر سه خرج مسئله تشکیلنه محل قلماز .

فصل ثالث

احوال اربعین بیاننده در

اون ایکی طاقدن عبارت اولان اصحاب فرائضك احوالی فرقه بالغ اوله رقی « احوال اربعین » نایله بروجیه ریز کروتمداد اولور

اب - بابا - اولادینه وارث اولدینی وقت حقنده اوچ حال جاریدر برنجی حال . - متوفانك هم اوغلی ویا - ان سفل - ی همه پدری وارایسه او حالده پدر عصبه اولندیقندن ترکه دن یالکیز سهم معینی اولان سدسی آلدقدنصکره مقدار باقی تماماً اوغله ویا اوغلنك اوغله و یا خود - ان سفل - ویریلیر

۱	۵
سدس	قی مسئله
اب	ابن ۶
۱	۵
سدس	قی مسئله
اب	ابن الابن ۶

مسائل مذکورنك هر برنده سهام معینه دن یالکیز بری بولندی فی جهتله خرج مسئله قاعده آنفه مقتضاسنجه اوسهمدن عبارت بولمش اولور .
ایکنجی حال . - متوفانك قیزی ویا خود اوغلنك قیزی و پدری بولورسه بوضورتده پدر اخراز عصوبت ایده جکندن ترکهك فرضاسدی

پدره و نصفی قیزیینه و یا اوغلنك قیزیینه ، باقیسیده عصبوت جهتیله یینه پدره و یریلیر .

۱	۲	۳	
سدس مع باقی	نصف	مسئله :	
اب	بنت	۶	
۱	۲	۳	
سدس مع باقی	نصف	مسئله :	
اب	بنت الابن	۶	

هر ایکی مسئلهده نوع اولدن نصف ، نوع ثانیدن سدس ایله اجتماع ایلمش بولندیغندن مخرج مسئله سدس — آلتی — اولمش اولور .

اوجنچی حال . — متوفانك ولدی [۱] و اوغلنك ولدی و یا — از سفلی — اولمزده اصحاب فرائضدن زوج و یا زوجیه سی ایله برابر پدر و والدیه سی بولنورسه زوج و یا زوجیه سهم معینی آلدقدن صکره متباقی مقدارك ثانی و والدیه سنه و ماعدای پدربینه و یریلیر و والدیه سی بولندیغنی تقدیرده باقینك هبسی پدره منحصر قایلیر .

۳	۱	۲	
نصف	ثالث مایبقی	قی	
زوج	ام	اب	مسئله :
۳	۳	۶	
ربع	ثالث مایبقی	قی	
زوجیه	ام	اب	مسئله :
			۱۲

برنجی مسئلهده نوع اولدن نصف نوع ثانیدن ثالث ایله اجتماع ایلدیکی

[۱] ذکور و اناته شامل بر لفظ مشترکدر بناء علیه ارکک و یا قیز چوجفده اطلاق اولنه بیلور

جهتله مخرج مسئله بر موجب قاعده آلتی ، ایکنجی مسئلهده نوع اولدن ربع ، نوع ثانیدن ثالث ایله اجتماع ایتمش اولدیغندن مخرج مسئله اون ایکی اولمش اولور .

جد صحیح حقهده ایکی حال جریان ایدر .

برنجی حال . — متوفانك پدری بولندیغنی زمان جد صحیحی — پدربنك پدری — وارث اوله ماز .

۱	۵		
سدس	ط	قی	
اب	جد	ابن	مسئله
			۶

شو مسئلهده متوفانك پدری ایله پدربنك پدری و اوغلی بولندیغنی فرض اولنیور . (ا ب) ك وجودی (ا ب ا ب) ك سقوطنی مستلزم اولمغله مجموع ك اوغل ایله پدره انحصار ایدیور شو حالدیه پدرسهم معینی اولان سدسی آلهرق متباقی كاملا اوغلنك اولور .

ایکنجی حال . — متوفانك پدری بولندیغنی تقدیرده جد صحیح ، احکام میرانده مستثنا طوتیلان درت صورتك غیرینده آنك — پدرك — مقامنه قائم اولور .

۳	۱	۲	
نصف	ثالث مع قی		
بنت	جد		
			۶

ایشته مسئله مذکورده پدر بولندیغندن جد آنك یرینه قائم اولهرق سدس ایله باقیی آلمشدر .

مستثنا اولان صور اربمه شونادر :

برنجی صورت . — متوفانك هم پدری — اب — همده پدربنك والدیه سی

— ام‌الاب — وارسه ام‌الاب میراثه داخل اولماز فقط پدری اولمزده جدی وارسه ام‌الاب جد ايله برابر وارث اولور .

	۵	۱	
ط	سدس	قی	
ام‌الاب	اب	ابن	مسئله
سدس	۱	۴	
ام‌الاب	جد	ابن	مسئله
	۶		

برنجی مسئله ده اب اولدینی ایچون ام‌الاب میراث آلیور ایکنجیسنده ایسه اب اولدیغندن ام‌الاب برسدس میراث آلیور .

ایکنجی صورت . — متوفانك پدر ، والده ، زوج ویا زوجہ سی بولنورسه زوج ویا زوجہ نك حصہ سی افراز اولندقدنكره قالان مقدار ثلثی والده — ام — نك اولور . پدری اولمزده جدی بولنورسه اووقت والده تکمیل ملث ثلثه مستحق اولور .

۳	۱	۲	
نصف	ثلث مایبقی	قی	
زوج	ام	اب	مسئله
نصف	ثلث کل	قی	
زوج	ام	جد	مسئله
		۶	

اوچنجی صورت . — متوفانك هم پدری ، هم بنوالاعیان [*] ، همده بنوالعالت [**] ی وارسه بنوالاعیان ايله بنوالعالت ، بالاتفاق وارث [*] انا ، بابا براركان و قیز قرداشلر . [**] والده لری مختلف ویا لکیز پدرلری بر قرداش و همشیره لر دیمکدر .

اولمه‌ماز لر پدری اولمزده جدی بوانورسه امامینه نظراً وارث اولورلر .

ط	ط	ط	ط	المال كله له
اخ‌لهمما	اخت‌لهمما	اخ‌له	اخت‌له	اب
۵	۱			
قی	ط	ط	سدس	
مسئله	۶			
اخ‌لهمما	اخت‌لهمما	اخ‌له	اخت‌له	جد
۵	۱			
قی	سدس			
مسئله	۶			
اخ‌له	اخت‌له	جد		مسئله
۱۰	۱۵	۵	۳	۶
				۱۸

در دنجی صورت . — متوفای معتق — مولای عتاقه — ک پدری ايله واری وارسه امام ابی یوسفه کوره پدری سدس آلیر پدری یوقده جدی وارسه جد بالاتفاق وارث اولمه‌میه رق ترک نك کافه سی اوغلنك اولور .

امام ابی یوسفه کوره مسئله شووجهله در :

۴	۵
سدس	قی
اب‌المعتق	ابن‌المعتق
بالاتفاق مسئله شو صورتله در :	
ط	المال كله له
جد‌المعتق	ابن‌المعتق

ایشته اب ايله جدك احکام میراثده فرق لری اشبو درت صورتدن عبارتدر که ایکی اولکیسی مفتی بهدر .

زوجك حالى ايكيدر .

برنجى حال . — متوفيه — زوج — نك ولدى ويا اوغلنك ولدى ويا — ان سفل — ي بولمدينى تقديرده زوج تركنك نصفنه كسب استحقاق ايدر .

۱	۱
نصف	قى
<hr/>	
زوج	اخ لهما
۲	مسئله

ايكنجى حال . — متوفيه نك ولدى ويا اوغلنك ولدى بولورسه زوج تركنك ربعى آليز .

۱	۳
ربع	قى
<hr/>	
زوج	ابن
۴	مسئله

هرايكى مسئلهده سهام معينه دن يالكز برى بولمديغندن مخرج مسئله بقاعده سهام مذكوره دن يعنى ايكي ودرتدن عبارت اولور .
زوج حقه ده ايكي حل جازيدر .

برنجى . — متوفا — زوج — نك ولدى ويا اوغلنك ولدى ويا — سفل — ي بولمنازه زوج تركنك ربعى آليز .

۱	۳
زوج	قى
<hr/>	
زوج	اخ لهما
۴	مسئله

ايكنجى حال . — متوفيك ولدى ويا اوغلنك ولدى ويا — سفل — ي تركنك يالكز نمتنه مستحق اولور .

اخ لهما ، آنا ، بابا بر قرداشلر ديمكدر .

۱	۴	۳
نمن	نصف	قى
<hr/>		
زوج	بنت	اخ لبا
۸		مسئله

بومسئلهده كي سهام معينه عين صنفه منسوب اولدقلى جهتله ماراليان قاعده موجيبنجه سهاملك اقبى اولان سكر ، مسئله نك مخرجنى تشكيل ايدر .
اخطار . — ابن ايله ولد آره سنده فرق واردر « ابن » يالكز ارلك چوجقه ، ولد لفظى ايسه تام اوله رقى هم ارلك همده قيز چوجقلره اطلاق اولور .

بنت صلبه نك حالى اوچدر .

برنجى حال . — متوفيك قيزى برنفردن عبارت اولورسه تركنك نصفى آليز .

۱	۱	۲	۱	۱
نصف	قى	مسئله	ربع	نصف
<hr/>				
بنت	اخ لهما	۲	زوج	بنت
۴				مسئله

ايكنجى حال . — متوفيك قيزلى اعدايدرسه نلمايه اشتراك ايدرلريرا حق بنات نلاند . بناء عليه نلنان بينلرنده بالتساوى تقسيم اولور .

۳	۱۶	۵
نمن	نشان	قى
<hr/>		
زوج	بنتين	اخ لبا
۲۴		مسئله

بومسئلهده نوع ناييدن اولان نمن ، نوع اولدن بريله يعنى نشان ايله اخ لبا ، پدرلى بر والدهلى مختلف قرداش ديمكدر .
عم لبا ، پدرلى بر والدهلى مختلف بابانك قرداشيدر .
بنت صلبه ، اوز قيز ديمكدر .

اجتماع ایلدیکی جهته قاعده معلومه اقتضاسیجه خرج مسئله یکر می درت اولمش اولور .

۱	۲
قی مسئله	ثلثان
۳	ثمان بنات
۴	۸
۱۲	

مذکور مسئله ده کی بناته عاظمه مقادیرک کمر سنز اوله رق ورنه به تقسیم و توزیمی ممکن اولمق ایچون بر موجب قاعده خرج مسئله بنات عددیه ضرب اولنور . بنات مقدارینی تنصیف یعنی بناتی ، ابن فرض صورتیه عملیاتی تسهیل ایتک دها موافقدر .

اوچنجی حال . — متوفانک اوغلی بولندیفی تقدیرده قیزی — کرک برنکردن عبارت و کرک متعدد بولسون — او اوغل ایله عصوبت مشترکه احراز ایدهرک ترکه بینلرنده ثلث و ثلثان — ایکلی برلی — نسبتده تقسیم اولنور بناء علیه اصحاب فرائضدن کیمسه بولندیفی حالده اول امرده آنک حصه سی بعدالافراز ترکه نك مقدار متبایفی ، و بولندیفی صورتده ایسه کافه سی ینه وجه مشروح اوزره اولاده توزیع و تقسیم قیلنیر .

۱	۲	۳	۴	۵
قی مسئله	بسط بنات	تسع بنین	ثلث بنات	زوج
۲۴	۶	۱۸	۵	۵
			۲۱	۱۴
			۴۰	

ایشته ایکنجی مسئله ده اصحاب فرائضدن کیمسه بولندیفی قاعده معلومه

مقتضاسیجه خرج مسئله عدد رؤسدن عبارت اولمش اولور .

بنت الابن حقنده آلتی حال جریان ایدر .

برنجی حال . — بنت الابن برنکردن عبارت ایسه ترکه نك نصفی آیر .

۱	۱
قی مسئله	نصف
۲	۲

ایکنجی حال . — بنت الابن بردن زیاده ایسه ترکه نك ثلثانه اشتراک ایدر لر .

۱	۲
قی مسئله	ثلثان
۳	۶
۳	۳
۹	

اوچنجی حال . — متوفانک بر قیزی اولدیفی وقت اوغلیک قیزی بردن زیاده اولسه دخی ترکه نك یا کر سدرسی آیرنر .

۱	۱	۱	۳
قی مسئله	بنت الابن	سدس	بنت
۲	۱	۲	۳
۶	۸	۴	۱۲

(بنت الابن) ك شو حائه (تكملة لثلاثين) نامی ویریلور چونکه
(بنت صیه) نك حصه سی اولان سدس ترکه نك ثلاثی تشکیل ایلرکه متعدد
بنات صلیه نك نشاندن عبارت اولان حق بوصوله ا کال و اتمام ایداش اولور.
در دنجی حال . — متوفانك قیزلری تعدد ایدر یعنی ایکی وایکیدن
زیاده اولورسه اوغلنك قیزی میراثه نائل اولماز .

۲	۱		
نشان	ط	قی	مسئله
بنتین	بنت الابن	عم لها	۳
۳	۱۶	۵	
نمن	نشان	ط	قی مسئله
زوجه	بنتین	بنت الابن	۲۴

بشنجی حال . — متوفانك متعدد قیزلری و اوغلنك قیزی بولنور . و
اوغلنك قیزی خذاسنده ابن الابن و یامادوننده ابن ابن الابن بولنورسه عصوبت
مشترکه احراز ایدرک باقی بیلرندۀ ثاث و نشان وجهله تقسیم اولنور .

۲	۱		
نشان	قی		مسئله
بنتین	بنت الابن	ابن الابن	۳
۶	۱	۲	۳
			۹
۲	۱		
نشان	قی		مسئله
ثلاث بنات	بنات الابن	ابن ابن الابن	۳
۶	۱	۳	۳
			۹

آلتنجی حال . — متوفانك اوغلی — ابن صاب — بر حیات ایسه
قیز وارکک بالجله (اولاد ابن) وراثتدن ساقط اولورلر .

۱			
نمن	ط	قی	مسئله
زوجه	ابن الابن	ابن	۸
	۱	۵	
ط	ط	سدس	قی مسئله
بنت الابن	ابن الابن	اب	ابن ۶

آنفاً بیان وایضاح اولدن احوال و مسائلدن آکلاشیلدیغی اوزره بنات
تعدد ایتدیگی تقدیرده ترکه نك ثلاثیه مستحق اولورلر بوحالده حق بناتدن
برشی قالمیه جفی جهته بنت الابن میراثدن ساقط اولور . آنجق متوفانك
قیزی یالکیز برنفر اولورسه ترکه نك نصفنی آله جفندن بوحالده بنت الابن اقریته
بناءً حق بنات اولان ثلاثی ا کال ایتـك ایچون سدسنی آیر متوفانك
اوغلنك قیزلری تعدد ایتسه بیله سهملری ینه (سدس) دن عبارت اوله رق
مقدار مذکور بیلرندۀ مساواة تقسیم اولنور . متوفانك قیزی اولیوبده
متعدد اوغلنك قیزلری و اوغلنك اوغلنك قیزلری بولنورسه مرتبه علیاده
اولدر اقریتلرینه بناءً ترکه نك نصفنی و مرتبه سفلاده بولناتلرده سدسنی آلرلر .

۳	۱	۲	
نصف	سدس	قی	مسئله
ثلاث بنات لابن	ثلاث بنات ابن الابن	اخ لهما	۶
۹	۳	۶	۳
			۱۸

۷	۱	
بنات الابن	نم	مسئله
۸	زوجہ	
۳		
۲۴		
۱۷	۴	۳
قی	س	نم
بنات ابن الابن	زوجہ	مسئله
۲۴		

(۱) تنیہ . — متوفاتک اوغلتک اوغلی — ابن الابن — محاذی یعنی عین مرتبہ دہ بولان و اصحاب فرائضدن اولان اوغلتک قیزی — بنت الابن — تعصیب ایدر . فقط دها بر مرتبہ آشاغی بولان اوغلتک اوغلتک قیزی — بنت ابن الابن — عصیہ قیلمیہ جفتدن ادنی بر مرتبہ دوقالان سفیدم مذکورہ سهم ممیزی اولان سندسی وابن الابن دخی بامصوبہ باقیی احراز یر .

(۲) تنیہ . — متوفاتک اوغلی هر حیدہ اوغلتک قیزی میرندن اسقاط ایتدیکی کی اوغلتک اوغلی — ابن الابن — دخی کیری — ابن بر مرتبہ آشاغی بولان اوغلتک اوغلتک قیزی — بنت ابن الابن — اسقاط ایدر .

بنات الابن	ابن	بنات ابن الابن	ابن الابن
------------	-----	----------------	-----------

اشبو ایکی مسئله ده سهام معینہ دن هیچ بری بولنمیش . ذلک بتون ترکہ یوزمیش و ایتمیش اولدیغندن خرج مسئله شکیانہ علی و ذلک کی قاعدة ده امکان یوقدر .

(اولادام) ک اوچ حالی واردر ،

برنجی حال — متوفاتک آماجیتدن اولدیرق ارکات قرادشی — اخ لام — ویا قیز قرادشی — اخت لام — برکشیدن عبارت ایسه ترکہ تک سندسی آلا .

۱	۵	۱	۱
سدس	قی	سدس	قی
۶	مسئله	۶	مسئله
اخ لام	اخ لام	عم لهما	۶

ایکینجی حال . — اولادام تعدد ایتدیکی صورتده ترکہ تک ثانی ذکور و انانی بیننده مساواة تقسیم اولور .

۲	۱	
قی	ثالث	
۲	مسئله	
۲	اخ لام	اخ لام
۲	۴	۱
۶		

اوجینجی حال . — متوفاتک ولدی و اوغلتک ولدی ویا — ان سفلی — ی و پدری و جسی و ارسه اوچانده اولادام وراثتہ داخل اوله مرلر .

۱	۱	۱	۱
الذک کلها	ط	ط	الذک کلها
اخ لام	بنات لابن	اخ لام	اخت لام

اخت لابون حقیقه اش حال جریدر .

برنجی حال . — متوفاتک لابون بر هشیمنی و اوچ ترکہ تک سفلی آیدر .

۱	۱	
نصف	قی	
۲	مسئله	
اخت لهما	عم لآب	۲

اخت لابون ، اوز هشیمنه — انا ، بابا بر قز قدش دیمکدر .

اولادام — اخ لام ، اخت لام — بابا بری مختلف آنالری برارکک ویا

قیز قدش دیمکدر .

۲	۱
ثلاثان	قی
<hr/>	
ثلاث اخوات لهما	عم لهما
۶	۳
مثله	
۳	
۳	

اوچنچى حال . — متوفانك لايون ارلك وقيز قارداشلىرى اجتماع ايدىرلىسه مشتركاً عصبه اولورلر بو حالدە بشقه وارث وارايسه باقى يوقسه تكميل تركيبي احراز ايدىرك و قاعده معروفه وجهه برارلك ايكي قادين صابله رق بينلرنده تقسيم ايدىرلر .

زوج	اخت لهما	اخ لهما	مستأه
۳	۱	۲	۲
			۳
			<u>۶</u>

دردنجی حال . — اخت لاجون متوفانك قیزی ویا اوغلك قیزی ایله
اجتماع ایتدیکی تقدیرده عصوبت محضه احراز ایلریناه علیه دهسایتین عصبه
بولغندینی حالده اصحاب فراتخذدن قالان مقدار مالی آلیر

١	١	١
نصف	قى	مساء
بنت الابن	ثلاث اخوات لهما	
٣	٣	٢
		٦
٨	٣	١
بنتين	زوج	اختين لهما
١٦	٦	٢
		٢٤

بشنجی حال . - متوفانك اوغلی ، اوغلك اوغلی ، باباسی ، جدی
وارسه اوزهم شیردر . - اخت لهما — هیچ برشی آمازلر حتی بوخت لهما
اوزقارداشیری ایله ده برابر بولنسه لر نه کندی ونه ده قرداشی وارث اوله ما زلر

۱	نم	ط	ط	قی	۷
زوج	اخ‌لہما	اخ‌لہما	اخت‌لہما	ابن	۸
۱	۲	ط	ط	نصف	۳
سدس مع باقی	اب	اخ‌لہما	اخت‌لہما	بنت	۶
۱	نم	ط	ط	قی	۷
زوجہ	اخ‌لہما	اخ‌لہما	اخت‌لہما	ابن الابن	۸

۱	۲	۳	مسئله
سدس مع باقی	ط	ط	نصف
جد	اخت لهما	اخت لهما	بنت

(۱) تنبیه . — عصوبیت مشترکه : حد ذاتنده عصبه اولمقله برابر اساساً عصبه اولمیانلریده تعصیب ایدمرك باقیده و اصحاب فرائضك فقدانی حالندهده مجموع ترکهده اشتراکی تولیدایدن عصوبیتدر ابنك بنتی تعصیب ایلمسی عصوبیت مشترکه قیلندندر

بو حالده ابن و بنت ایله برابر بشقه وارثلرده بولنورسه باقی ، و کندیلرندن بشقه وارث بولمیدینی تقدیردهده جمع مال بینلرنده اثلاًثاً — ثلث و ثلثان نسبتنده — تقسیم اولنور .

(۲) تنبیه . — عصوبیت محضه اصحاب فرائضدن قالان مالی و اصحاب فرائض بولمیدینی وقت تکمیل ترکیبی منفرداً — بالکز باشنه — احراز ایتمکدر بنت بولمیدینی زمان ابنك عصوبیتیده عصوبیت محضه اولمش اولور .

(۳) تنبیه . — قادیلر رأساً عصبه اولمدقلری کی بشقه لرینی ده تعصیب ایدمیه جککاری طبیعهدر شوقدرکه اخوات ، بنت و بیبنت الابن ایله اجتماع ایتدکلی تقدیرده عصوبیت محضه صورتیه عصبه اولورلر .

اخت لاب ایچون یدی حال واردر

رنجی حال . — متوفانك (اخت لاب) ی بر نفرا یسه تركنك نصفی آلیر

۱	۲	۳	مسئله
ربع	نصف	قی	نصف
زوج	اخت لاب	عم لاب	۴

ایکنجی حال . — اخت لاب تعدد ایدر یعنی ایکیدن زیاده اولورسه حققری ثلثاندر بینلرنده مشترکاً و مساوۃ تقسیم اولنور

۴	۳	۰	مسئله
ثلثان	نصف	قی	نصف
اربع اخوات لاب	زوج	این اخ لهما	۶
			عولیه
			۷

بوراده کی اصحاب فرائضك حصه معینه لری — نصف و ثلثان — اعتباریه اصل مخرج مسئله بر قاعده آلتیدن عبارت اولدینی حالده معامله تقسیمك نتیجه سی اقتضاسنجه مخرج مسئله آلتیدن یدی به عول و ارتقا ایتمش و اصحاب فرائض ایتدکلی احراز ایتدکلی عصبیه بر شیشی قالمامشدر .

اوچنجی حال . — متوفانك براوز همشیره سی — اخت لابین — بولنورسه او وقت اخت لاب (تکملة لثلثین) اولمق اوزره تركنك سدسنی آلیر

نصف	سدس	ط	قی	مسئله
-----	-----	---	----	-------

اخت لاب — اخت لاب — این اخت لهما این اخت لاب ۶
در دنجی حال . — متوفانك اوز همشیره لری — اخت لهما — تعدد ایتدکی حالده اخت لاب وراثندن محروم اولور .

۲	۱	مسئله
ثلثان	ط	قی

اخت لاب — اخت لاب — این اخت لهما ۳

بشنجی حال . — متوفانك متعدد اوز همشیره لری — اخت لهما — ایله برابر (اخت لاب) و (اخت لاب) ی وارسه (اخت لاب) ، (اخت لاب) ی تعصیب ایدم جککندن اوز همشیره لرك سهامی افراز اولندقدنصکره عصوبیت مشترکه حسییه اخت لاب باقی به اشتراك ایلر

ثلثان	۲	۱	مسئله
اربع اخوات لهما	۸	۲	۳
	۲	۲	۴
	۴		۱۲

مخرج مسئله اوزرينه تركهك كسر سز اوله رق ورته يه تقسيمى ممكن اولد ينى جهته سهملى كسره اوغرايان ورتهك عدد رؤسى اصل بمخرج مسئله ضرب ايدلك صورته قابل تقسيم اولدى

آلتيجى حال . — متوفاتك قيزى ويا اوغلنك قيزى وارسه او وقت (اخت لاب) عصوبت محضه احراز ايدر يعنى بو ورته ايله برابر بولندينى حالده (اخت لاب) عصبهك حالى اكتساب ايدرك منفرداً مالك . تباقيسنى آليز

بنت	بنت الابن	اخت لاب	مسئله
۳	۱	۲	۶

يدنجى حال . — اخت لاب ، متوفاتك اوغلى ، اوغلنك اوغلى ، باباسى وجدندن برى ويا خود اخ لهما ايله بولنور و برده بنت ، يابنت الابن ايله اجتماع ابتدايىكي حالده احراز عصوبت ايدن . اخت لهما . ايله اجتماع ايدرسه وارث اوله ماز ط ط المال كله مسئله ط ط المال كله اخت لهما اخت لاب ابن الابن

اخت لاب بنت الابن اخت لهما	۱	۱	مسئله
	۲	۳	۶

حق اخوات ، آنفاً سردوبيان اولنان احوال و مسائلدن مستبان اولدينى

اوزره على اطلاق ثلثان ايسه ده (اخت لهما) ، (اخت لاب) دن قرابة ده . اقولتى اولديغندن نصف النجه اشبو حنك اكلى ايچون لازم اولان سدس مقدارينه ده اخت لاب مستحق اولور بناء عليه اخت لاب تعدد ابتدايىكي حالده سدسه اشتراك ايدر لر يعنى تركهك سدسى آرالرنده مساواة تقسيم اولور اخت لهما بردن زياده ايسه تكميل ثنائى احراز ايدم جكلرندن او حالده اخت لاب سدس دن دخى محروم قالير آنجق اخ لاب ايله برابر بولنورسه عصبهك حالى اكتساب ايدرك آنكه باقى يى مشتركاً آليز . فقط بو صورتده بنت و بنت الابن بولنامق لازمدر چونكه بولنردن بريى بولندينى تقديرده قوه قرابت حسييله اخت لاب اوزرينه حائز تقدم بولنان اخت لهما يى و تعصيب بناء عليه اخت لاب ميراثدن سقاط ايدر اخت لهما بولميه جق اولورسه او وقت بنت و يابنت الابن ، اخ لابي تعصيب و باقيدن عصوبت محضه طريقيله مستفيد ايلريعى حصه ياب ايتمش اولور

(ام) حقنده اوج حال جاريذر

برنجى حال . — متوفاتك ولدى و اوغلنك ولدى ويا — ان سفل — ي ياخود على الاطلاق — يالابوين ، يالاب و ام ، ياخود يالكز لاب ، ياخودده يالكز لام — متعدد اخوه و اخواتى بولنورسه ام ، تركهك سندسنى احراز ايدر .

سدس	۱	مسئله	۵	سدس	۱	مسئله	۵
ام	۱	۶	ام	۱	۶	۱	۶

سدس	۱	۳	مسئله	۱	سدس	۱	۳
ام	۱	۲	۶	ام	۱	۳	۶

۱	۵	۱	۵
سرس	ط	سرس	ط
م	خزین ایهما	ام	م
۶	۶	۶	۶

۱	۱	۲
سرس	سرس	قی
م	خزین	خزین
۶	۶	۶

۱	۳	۲	۰
سرس	انصف	ثلث	قی
ام	زوجہ	ثلاثة اخوة لام	اخوین ایهما
۶	۶	۶	۶

مایکنجی حال . — برنجی خالده کی ورنه نك فندانى صورتندہ پدر ایله برابر زوج ویا زوجہ بولنورسہ (ام) باقینك ثلاثی آایر .

۲	۱	۲
انصف	ثلث مایبقی	قی
زوج	ام	اب
۶	۶	۶

۱	۱	۲
ربع	ثلث مایبقی	قی
زوجہ	ام	اب
۶	۶	۶

اوپنجی حال . — برنجی خالده کی ورنه نك فندانى تقدیرندہ زوج ایله زوجہ دن بری ده بولنورسہ — بو صورتندہ ابك بولنوب بولنمامسی حاز تاثیر دکادر — ام . مجموع ترکنك ثلاثی آله جنی کی زوجیندن برینك جد ایله برابر اجتماعی صورتندہ دخی کذاك ثلث الكل آایر .

۱	۲	۳
قی	ثلث الكل	انصف
م	ام	خزین
۶	۶	۶

۱	۲
ثلث	قی
م	ام
۶	۶

۱	۲	۳
ثلث الكل	قی	ط
ام	اب	اخ ایهما
۶	۶	۶

۱	۲	۳
قی	ثلث الكل	انصف
م	ام	زوج
۶	۶	۶

جدہ صحیحہ ایکی خالده بولنور .

برنجی حال . — متوقانك لام ویا لاب — بده می کرک بر نفر اولسون وکرک بر در جده ووافق شرعیہ متعدد بولنور هب هب بر سس آایر .

۱	۵
سرس	قی
م	ابن العم
۶	۶
۱	۱۰
۲	۱۲

۲	۳	۷
سدس	ربم	قی
امالاب	زوجه	مسئله
		۱۲

ایکنجی حال . — متوفانک علی الاطلاق جدہ سی — کړک والدہ نک وکړک پدړک والدہ سی — ام ایله ساقط اولدینی کبی ابویاتی — پدړ طرفدن اولان جدہ لری — اب ایله دخی سقوط ایدرلر .

۱	۲	۳
سدس	ط	ثک
ام	امالاب	اخوین لام
		قی
		مسئله
		۶

تنیه . — جدہ قریبه میراثہ داخل ویابر مانعیه بناء میراندن ساقط اولسه دخی جدہ بعیدہ پی هر حالده وراثتدن محروم ایدر .

ط	ط	المال کله له
امالام	امالاب	اب

قرابت واحده صاحبہ سی اولان جدہ ایله قرابتین صاحبہ سی بولنان جدہ اجتماع ایندکلی صورتده سهم معینلری اولان سدس آرہ لرندہ باعتبار الجهات ثلث وثلثان نسبتندہ تقسیم ایدیلیر یعنی بوجده لره عائد اولان سدس اوج قسمه آریله رق ایکی قسمی ایکی جهتدن احراز وراثت ایدن جدہ یه ودیکر قسمی ده بالکمز برجهت ارنیه پی حائز بولنان جدہ یه ویریلیر بو منوال اوزره سدسک تقسیمی امام محمد حضرت تدرینه کورددر . فقط راجع ومفتی به اولان قوله کوره جهت قرابتک تعددینه اعتبار ایدلیه رک بحسب الابدان مساوات اوزره تقسیم اولتیلیر .

امام یوسف حضرت تدرینه کوره :

۵	۱
قی	سدس
مسئله	
۶	۴
۱۰	۱
۲	۱
۱۲	۱
ام	ام
۱	۱

مام محمد حضرت تدرینه کوره :

۵	۱
قی	سدس
مسئله	
۶	۳
۱۰	اب
۳	ام
۱۸	۱
	۲
	۱

عصبات

فصل رابع

عصبه ؛ اسم جمع اولوب مفردی یوقدر . بعضلرینه کوره (عاصب) ک جعی اوله رق احاطه معناسه در .

اصطلاحاً عصبه . — حصه معینه سی اولیوب اصحاب فرائضدن قالان مالی واصحاب فرائض بولندیغی تقدیرده ترکه نك كافه سی احراز ایدنلردر . عصبه ایکی قسمدر . (۱) عصبه سبیه (۲) عصبه نسبه در . عصبه سبیه . — مولی العتاقه ایله آنك عصبه سندن عبارتدر . عصبه نسبه . — نسباً متوقایه قرابتی بولنان وکیلردن عبارت اولدیغی زیرده بیان قلنان ذکور وانا ندرکه اوج نوعه منقسمدر .

برنجی نوع ؛ عصبه بنفسه

ایکنجی نوع ؛ عصبه بغیره .

اوجنجی نوع ؛ عصبه مع غیره .

اقسام مذکوره بوجه آتی شرح وایضاح اولنور .

عصبه بنفسه . — متوقایه اولان نسبت وقرابتی یالکیز قادین وساطتیه اولیان ذکوره دینیرکه بولنر اب ، ابن مثللو بلا واسطه یاخود اخ لاب ، اخ لابوین کی یالکیز ارکک ویا هم قادین همده ارکک واسطه سیله متوقایه نسبت وقرابتلی بولنان کیسه لردر . بوخلده یالکیز قادین وساطتیه متوقایه قرابتی اولنلرک ذکور وانا قی عصبه اوله مازلر . بناء علیه بوقیلدن اولانلر یا اولاد ام — اخ لام ، اخت لام — کی اصحاب فرائضدن ، ویا اب الام ، ابن البنت کی ذوی الارحامدن اولورلر . بوجه لهدن اوله رق (ام) و (بنت) مثالو اناث صنفندن بولنلر ، آره یرده برکونه توسط بولنسه دخی حد ذاتنده عصبه بنفسه اوله مازلر .

عصبه نسبه اقسامندن اولان « عصبه بنفسه » درت صنفه آریلر .

۱- متوقان جزئی : ابن ، ابن الابن و — ابن سفل — ی . در .

ایکنجی صنف . — متوقانک اصلی : اب ، جد (جد صحیح) لریدر .

اوجنجی صنف . — متوقانک پدرینک جزئی : اخوه لابوین ، اخوه لاب ،

ابن اخ لابوین ، ابن الاخ لاب و — ابن سفل — ی در . در دنجی صنف . — متوقانک جدیدنک جزئی : عم لابوین ، عم لاب ، ابن العم لابوین ، ابن العم لابدر . وعم لاب لابوین ، عم الاب لاب ، ابن عم الاب لابوین ، ابن عم الاب لابدر . عم الجد لابوین ، عم الجد لاب ، ابن عم الجد لابوین ، ابن عم الجد لابدر .

شوتنسیفه نظراً عصوبت مذکوره (بنوت ، ابوت ، اخوت ، عموموت) دن بریله حصوله کلیر وراثنده جهت قرابتک قوتی نظرا اعتباره آلدیغندن بوکا توفیقاً و تقدیم وتأخیر قاعده سنه رعایه بیان اولنان صنوف اربعه ترتیب قیامش بناء علیه مقدمکی صنف اصحابی موجود ایکن آندن صکره کی صنف اربابی عصوبته اشتراك ایتیه جکلری کی جهت واحده نك یعنی بر صنفک بر قاج فردی بولندیغی تقدیرده دخی اول امرده قرب درجه و ثانیاً قوت قرابت مدار رجحان قیلمشدر بو حائده ابن ایله ابن الابن اجتماع ایدر سه ابن ، و اخ لابوین ایله اخ لاب اجتماع ایلر سه اخ لابوین ترجیح یعنی عصوبت طریقله احراز میرانده تقدیم اولنور .

بناء علیه برنجی صنفندن اولنلر صنوف سائره افرادینه تقدم ایدرک اصحاب فرائضدن کیسه بولندیغی زمان باقی بی بولندیغی وقت تکمیل ترکه نی آلیرلر . برنجی صنفدن هیچ بری بولندیغی تقدیرده اصحاب فرائضدن قالان مالی ایکنجی صنفندن اولنلر الاقرب فالاقرب قاعده سنه توفیقاً آلیرلر فقط برنجی صنفندن بری بولنور سه او وقت صنف ثانیدن وحد ذاتنده اصحاب فرائضدن بولنان اب ایله جد صحیح سهم معینلری اولان یالکیز بر سدی آلیرلر اوجنجی صنفده کلر متوقانک اب وجدی یعنی ایکنجی صنف اربابی بولندیغی صورتده عصوبتلیر حسیله احراز وراثت ایدرلر .

۳	۱	۲
نصف	سدس	فی
بنت	ام	اخاهما
۳	۱	۲
نصف	سدس	فی
بنت الابن	جده	ابن الاخلاب

صکریه در دنجی صنفه منسوب اولئکر کلیرکه کندی ترتیلری وجهه وارث اولورلر .

۳	۲	۷
ربع	سدس	فی
زوجه	اخت لام	عم لهما
۱	۱	۱
نصف	ط	فی
بنت	عم الاب لها	ابن العم لاب

عصبه نسبه اقسامندن اولان عصبه بغیره بنات و بنات الابن و اخوات لهما، اخوات لابدن عبارتدر نسادن اولان بودرت طاقم اشخاصدن یالکز بر نفر اولدینی وقت نصف و تعدد ایتدیکی زمان ثلثان آیلرلر بونلردن بری کندی قارداشی ایله اجتماع ایدرسه عصوبت مشترکه احراز ایلمک ترکه ناک متباقی مقداری بونلرنده ثلث و ثلثان نسبتده تقسیم اولور .

۱	۱
نصف	فی
بنت	ابن
۳	۳
نصف	ابن
بنت	۱

نات
ط

۱	۱
نصف	فی
بنت	ابن
۳	۳
نصف	ابن
بنت	۱

بنت
ط

۳	۱	۲
نصف	سدس	قی
بنات	ابن	ابن
۹		
		مسئله
		۶
		۳
		۱۸

بنات
۳

ابن

ابن

بنات
۲

ابن

ابن

ابن

ابن

۴

بنات
ط

۳	۱	۲
نصف	سدس	قی
بنات	ابن	ابن
۹		
		مسئله
		۶
		۳
		۱۸

بنات
۳

بنات
۲

ابن

ابن

بن

بن

۴

بنات
ط

۲	ثلثان	۱	قی
بنین	این	مسئله	۳
۶		۳	۸
	بنت	ابن	
	۱		

« ۱ » تنبیه . — وراثتده اصحاب فرائضدن بر شیشی آرتمدینی تقدیرده معصب ایله معصبه ساقط اولورلر .

۳	۲	۲	۶	۰	قی	مسئله
ربع	سدس	سدس	انصف	بن	ابن	۱۲
زوج	ام	اب	بنت	ابن	بن	عولیه

لا شیشی له مال عدم الباقی ۱۳

« ۲ » تنبیه . — اصحاب فرائضدن اولیان بر قادین عصبه بنفسه اولان قرداشیله اجتماع ایله یکی حالده عصبه بغیرها اوله ساز بناء علیه متوفانک عین زمانده بر عم له ماسی برده عم له ماسی وارسه ترکه کافه عم له مایه عائد اوله رق عم له ماسی وارستدن سقوط ایدر زیراعلی الاطلاق عمه ، صوف ورته دن بشنچی صنفه تابع ذوی الارحامدن اولوب اصحاب فرائضدن معدود اولمدینی کی مقدمکی صنفه اصحابی موجود ایکن ذوی الارحام صنفی میراندن بهره دار اوله میله چی جهته قرداشیله اجتماع ایتسه دخی اکتساب عصوبت ایدمه چکنندن ابن الابن

ایله پیدای عصوبت ایلیان بنت الابن مسئله سی بوکا — عمه یه — مقیس علیه اوله ماز

ابن عم ایله بنت عم ، ابن اخ لاب ایله بنت الاخ لاب اجتماع ایدر سه حکم ینه بویله در یعنی بنت صنفی محروم وراثت اولور .

عصبه نسبه اقسامندن اولان عصبه مع غیره یکدیگریله اجتماع ایتدکلی صورته عصوبت تحضه احراز ایدن قادینلر درکه بنت صلیبه و یا بنت الابن ایله اجتماع ایدن اخت لابون واخت لاب دن عبارت اوله رق بونلری وراثتدن منع واسقاط ایدر ورثه بولمدینی تقدیرده اصحاب فرائضدن آرتانی آلیرلر . تنبیه . — کرک عصبه بغیره و کرک عصبه مع غیره طاقندن اولنلر آنجق شخص آخرک وجودیله احراز عصوبت ایده بیلیرلر بونکله برابر برنجیسنده معصب عصوبته اشتراک ایدر سه ده ایکنجیسنده ایتز بناء علیه عصبه بغیره صنفندن بنت ایله بنت الابن و اخوات له ما ایله اخوات لاب ، کندی قرداشیله عصوبت مشترکه احراز ایده رک بقیه وراثت بینلرنده ثت و ثلثان طریقیله تقسیم اولور حالبوکه عصبه مع غیره صنفندن بولنان اخت له ما ایله اخت لاب دن بریمی بنت صلیبه و یا بنت الابن دن برینک وجودیله عصوبت احراز ایتدیکی حالده معصب اولان بنت صلیبه و یا بنت الابن مهم معنی اولان بالکیز نصفی آلهرق عصوبته اشتراک ایده منزل

کرچه عصوبتک حصولی ایچون بنت صلیبه و یا بنت الابن دن برینک وجودی لابددر لکن حد ذاتنده عصبه بنفسه اولمدینی جهته شوشکل عصوبت بر مقارنتدن عبارت قالیرکه بوکا معبت اطلاق اولور

فصل خامس

حجب بیان شده در

حجب ، لثمة حائل — مانع — اولمق معنایند در .

اصطلاحاً . — بر کیمسه نك میراندن کلیاً محروم و یا سهمانك تقلیل ایدلمسی حاله حجب اطلاق اولور شو و حال آنجق شخص آخرك وجودیله واقع اولور آخر کیمسه نك وراثندن بسبتون اسقاط ایتدیکی شخصه محروم و قسمماً اسقاط ایلدیکی شخصه ده محجوب دیرلر

تعریفات مسروده یه نظراً حجب ایکی درلودر

« ۱ » حجب نقصان « ۲ » حجب حرماندر

تقلیل سهامی موجب اولان حجه حجب نقصان دیرلر فصلکه ولدك موجودیتی سببیه زوجك نصف حصه سی ربه و زوجك ربع حصه سی نمده و امك ثلث حصه سی دخی ولدك و یا ایکی اخوه نك وجودیله سده تنزل ایدر

اشبو حجب نقصان اصحاب فرائضدن ام ، بنت الابن ، اخت لاب ، زوج ، زوجهدن عبارت اوله رق بش کیمسه یه عارض اولور

وراثندن کلیاً محرومیتی مستلزم اولان حجه حجب حرمان دیرلر (اخ) ك وجودیله ابن الاخك محرومیتی بو قیلدندر حجب حرمان اب ، ام ، ابن ، بنت ، زوج ، زوجهدن ماعدا بالجمله وارثلره عارض اولور سده ذکر و تعداد اولان اشبو آلتی طاق کیمسه لر هر حاله وارث اولورلر

جد صحیح ، اوچ حالده دخی یعنی كرك یالکیز بولنوبده عصوبت محضه احراز ایتدیکی ، كرك ابن ایله بالاجتماع سده و كرك بنت ایله برابر بولنه رق سدس و باقی یه مستحق اولدینی حالده اب ایله محجوب یعنی بسبتون وراثندن ساقط اولور

علی الاطلاق جده لر ، ام ایله و كذلك علی الاطلاق اخوه و اخوات ، ابو جد ایله . ساقط اولدقلری کبی بنین و ابناء بنین ایله ده سقوط ایدرلر

ابن الابن ، ابن ایله و هر حاله اسفل ، اعلی ایله و اخ لاب دخی اخ شقیق — اخ لابوین — ایله ساقط اولدینی کبی بنت ایله اجتماع ایتك صورتیه اکتساب عصوبت ایدن اخت شقیقه ایله ده سقوط ایدرلر .

ابن الاخ لابوین ، آنفا ذکر و تعداد ایدیانلردن بشقه اخ لاب ایله و کذا بنت ایله عصوبت احراز ایدن اخت لاب ایله ده ساقط اولور .

ابن الاخ لاب ؛ قوت قرابتی حازر بولان ابن الاخ لابوین ایله ، و اخوه لام ، ولد و ولد الابن و — ان سفل — ایله سقوط ایدرلر .

بنات ایله بنات الابن اجتماع ایتدیکی حالده بنات صلییه نشان الدینی جهته بنات الابن سقوط ایدرلر فقط بولندقلری درجه یه محاذی — عین درجه — و یا آنك مادوننده ابن الابن بولنورسه بنات الابن ، ابن الابن ایله عصوبت مشترکه احراز ایلهرك بوشکل تصوبت آنلرك سقوطنه مانع اولور .

اخوات لاب دخی اخوات لابوین ایله اجتماع ایدرلرله ساقط اولورلر فقط اخ لاب بولنه رق اخوات لابی تعصیب ایلرسه او حالده عصوبت جهته مستحق وراثت اولورلر . مع مافیه اخت لابوین برکشیدن عبارت ایه یالکیز نصف آله جفتدن بو صورت دخی اخت لابی اسقاط ایتز و بو تقدیرده اخت لاب تکملةً للثانین اولمق او زره سدس آلیر فصلکه صلییه واحده ایله اجتماع ایدن بنت الابن ده سدس آلیردی .

« ۱ » تنیه . — قتل ، رق کبی موانع ارثك بریله محروم اولان برکیمسه

وراثت نقطه نظر نجه وجود و عدمی مساوی اولدیغندن ؛ بشقه بر کیمسه پی
حجب ایده من فقط حجب حرمان ایله محجوب اولان کیمسه بشقه سنی حاجب
اوله بیلیر منلا : علی الاطلاق اخوه ، اب ایله حجب اولدقلری حالدله والدیه پی
شمن سده حاجب اولورلر .

« ۲ » تنیه . -- ذکور دن اولان اصحاب فرائضله عصبانک جمله سی
اجتماع ایتدیکی حالدله ایچلرندن اب ، ابن ؛ زوج دن عبارت اولمق اوزره
یالکیز اوج کئی وارث اولور انانندن اولان اصحاب فرائضک کافه سی بر آرده
بولورسه یالکیز بش کئی احراز وراثت ایدرکه اونلرده بنت ، بنت الابن ؛
زوجه ، ام ، اخت شقیقه -- اخت لابوین -- دن عبارتدر
وراثتده علی الاطلاق تکمیل ذکور واناث بولنه جق اولورسه اووقت
اب ؛ ام ؛ ابن ؛ بنت ، احد زوجین دن عبارت اولهرق یالکیز بش کئی
وارث اولورلر

۲	۳	۷		
سدس	ربع	قی	مسئله	
اب	زوج	ابن	۱۲	
۳	۴	۴	۱	
نمن	نصف	سدس	سدس	قی
زوجه	بنت	بنت الابن	ام	اخت لابوین
۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
۳	۲	۲	۵	
ربع	سدس	سدس	قی	مسئله
زوج	اب	ام	بنت	این
۹	۶	۶	۵	۱۰
۳۶	۳۶	۳۶	۳۶	۳۶

۳	۴	۴	۱۳		
نمن	سدس	سدس	قی	مسئله	
زوجه	اب	ام	ابن	بنت	۲۴
۹	۱۲	۱۲	۲۶	۱۳	۳
۷۲	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲	۷۲

فصل سادس

عول ورد بیاننده در

عول ؛ ترفع ایتک ، یوکسلمک ، چوغالمق معناسنده در .
اصطلاحاً عول . ورثه موجوده سهامنک مخرج مسئله دن زیاده ظهور
ایتمسیدر .

مخرج فروض عول اعتباریله ایکی درلودر .
« ۱ » عول ایتیان مخرجدرکه ۲ ، ۳ ، ۴ ، ۸ عددلرندن عبارت اولمق
اوزره درتدر .

« ۲ » عول ایدن مخرجدرکه اوچدر اونلرده ۶ ، ۱۲ ، ۲۴ در .
فرائضه متعلق مسائل دخی اوج قسمدر . (۱) عادله ، (۲) عائله یا عولیه
(۳) عاذله ردیده در .

ورثه نك آله جنی سهملر مخرج مسئله به مساوی یعنی مخرج مسئله کسر سز
اولهرق اوسهملره قابل تقسیم اولورسه مسئله مذکور عاذله اولمش اولور .

۱	۱
نصف	نصف
اخت لهما	زوج

۳	۱۲	۴	۵
نیم	نصف	سدس مع باقی	مسئله
زوج	بنت	اب	۲۴

سهم معینه مقداری مخرج مسئله دن فضله ایسه او مسئله یه عائله ویا عولیه دینیر .

۳	۴	۱
نصف	ثلثان	سدس
زوج	اختین لهما	جدہ
		مسئله
		عولیه
		۸

ورثه نك سهمی مخرج دن اولوبده وارثلرا بچنده عصبه دن کیمسه بولمازسه بوحاله عاذله ویا ردیه اطلاق اولتور .

۳	۱	
نصف	سدس	ط
بنت	ام	خاله
		مسئله
		ردیه
		۴

مسائل عولیه ؛ مخرجی عول ایدن مسائلدرکه مخرج مذکورہ آنفاً بیان اولندیفی اوزر ۶ ، ۱۲ ، ۲۴ دن عبارتدر .

مسئله . — مخرج مسئله آلتی اولورسه و ترا (نك تك) وشفماً (چفت چفت) اونه قدر عول یعنی تراید ابدہ بیلیر .

۳	۴
نصف	ثلثان
زوج	اختین لهما
	مسئله
	عولیه
	۷

۳	۴	۱
نصف	ثلثان	سدس
زوج	اختین لهما	ام
		مسئله
		عولیه
		۸

۳	۲	۴
نصف	ثلث	ثلثان
زوج	اخوین لام	اختین لاب
		مسئله
		عولیه
		۹

۳	۴	۲	۱
نصف	ثلثان	ثلث	سدس
زوج	اختین لاب	اخوین لام	ام
			مسئله
			عولیه
			۱۰

مخرج مسئله اون ایکی اولورسه یالکز و ترا (نك تك) اون یدی یه قدر عولاً چیقہ بیلیر .

۳	۸	۲
ربع	ثلثان	سدس
زوج	اختین لهما	ام
		مسئله
		عولیه
		۱۲

۳	۸	۲
ربع	ثلثان	سدس
زوج	اختین لهما	ام
		مسئله
		عولیه
		۱۳

۳	۸	۴
ربع	ثلث	ثلث
زوجہ	اختین لاب	اختین لام
	۱۲	مسئله
	عولہ	۱۵

۳	۲	۸	۴
ربع	سدس	ثلثان	ثلث
زوجہ	ام	اختین لاب اخوین لام	مسئله
		۱۲	۱۲
		عولہ	۱۷

مخرج مسئله یکر می دوت اولور سه دفعه - بدنبه - یالکز یکر می یدی به عول یعنی ارتقا ایدر .

۳	۱۶	۴	۴
ثلث	ثلثان	سدس	سدس مع باقی
زوجہ	بنتین	ام	اب
		۲۴	مسئله
		عولہ	۲۷

رد : لنة اعاده ايتك کیری به ویرمک دیمکدر .

اصطلاحاً - اصحاب فرائضک سهام مقدره لری افراز اولدقدنصکره فضله برنی قالیسه عصبانن کیمسه بولمندی حالدیه بوفضله بی دخی حصه لری نسبتده ینه کندیلربنه - اصحاب فرائضه - ردو توزیع ایتمکدن عبارتدر که بوصورته مسئله ، مسئله عاذله ویا ردیه اولور . رد ، عولاک ضدیدر . اصحاب فرائضدن یالکز زوج ایله زوجیه رد اولتماز . بناء علیه هرایکسینه (من لایرد علیه) و دیگر اصحاب فرائضه من یرد علیه دینیلیر .

مسائل ردیه ده سهام مقدره دائماً مخرج مسئله دن نقصان اولور .

مسائل ردیه . آتیاً بین اولمندی وجهه دوت قسمة منقسمدر .

« ۱ » من لایرد علیه - زوجیندن بری - بولمندی حالدیه من یرد علیه وتعبیر آخرله مردود علیه بر جنس - من یعنی - امراض یا لکز بنت یا خود یالکز جدات جنس - من اولمندی تقادیرده مخرج مسئله من یرد علیه عدد رؤسندن عبارت اولور .

۲	۱
ثلث	سدس
بنتین	جدین
مسئله	مسئله
۳	۶
۲	۱
۲	۲

مسائل مذکورده مخرج مسئله رؤس عددنجه ایکی اعتبار اوله رق هر برینه برر سهم ویریلیر . اختین دخی عین قاعده به تابمدر .

« ۲ » من لایرد علیه اولمندی حالدیه من یرد علیه سبب ارث حسبیه جدودت ، اخوت ، بنتیت ، امومت کبی اجناس مختلفه دن اولورسه - اجناس مختلفه دن اوله رق بر مسئله ده اوچدن زیاده اجتماع ایدیه من - مخرج مسئله بونلرک سهامندن عبارت اولور .

بو حالدیه ایکی سدس اجتماع ایدر سه مخرج مسئله ایکی واکر سدس ایله ثلث اجتماع ایدر سه مخرج اوج ونصف ایله سدس اجتماع ایدر سه مخرج دوت وثلثان ایله سدس اجتماع ایدر سه مخرج بش اولمش اولور .

۱	۱
سدس	سدس
جدیه	اخلام
مسئله	مسئله
۶	۶
۲	۲

من لایرد علیه : کندی اوزرینه رد اولنن . من یرد علیه : کندی اوزرینه رد اولان کیمسه دیمکدر .

۲	۱	
نصف الثلث	سدس	ردیه
۱	۲	۳
سدس	ثلث	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹
۱	۲	۳
سدس	نصف	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹
۱	۲	۳
سدس	ثلثان	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹

« ۳ » هم مردود علیه و همده من لایرد علیه اجتماع ایدر و مردود علیه
 بر حسب و نور یسه من لایرد علیه ایچون برومن یرد علیه ایچونده دیگر بر
 مسئله فرض و تشکیل ایدیلیر بو صورتده اولان من لایرد علیه سهمی اقل
 عیارچان فرض اولمیشد کده باقی نه ایسه مردود علیه عدد رؤسنه
 (مستقیم) یعنی مساوی ایسه بر موجب قاعده عدد رؤسی مخرج مسئلهیه
 ضرب ایتمه حاجت مس ایتمز .

استقامت

۱	۲	
ربع	۳	ردیه
۱	۲	۳
ربع	ثلث	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹

استقامت

۱	۲	
ربع	۳	ردیه
۱	۲	۳
ربع	ثلث	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹

باقی من یرد علیه عدد رؤسنه مستقیم - مساوی - اولمزشه یا باقی ایله
 عدد رؤس بیتنده موافقت [۰] بولنور ویا بولماز .

اگر باقی ایله عدد رؤس بیتنده موافقت وارسه من یرد علیه عدد رؤسک
 وفقی من لایرد علیه مخرجنه ضرب اوله رق حاصل ضرب مخرج مسئلتین
 قلنور و بو صورتله مسئله تصحیح ایدلش اولور .

موافقت بالثلث

۱	۲	
ربع	۳	ردیه
۱	۲	۳
ربع	ثلث	ردیه
۱	۲	۳
۳	۶	۹

بو تصحیح مسئله اوزرینه من لایرد علیه سهمی من یرد علیه وفقه
 ضرب (۱×۲=۲) اوله رق حاصل ضرب من لایرد علیه حصه سی
 اولور عین صورتله من یرد علیه وفقی باقی به ضرب (۲×۳=۶) اولنورسه
 حاصل ضرب اولان آلتی عددی من یرد علیه حصه سی حصوله کتیریر .
 [۰] سهام ایله رؤس عددلری بیتنده جاری اولوب بواکی نوع عددلردن برینک
 دیگرکی اوزرینه کسر سز اوله رق قابل انقسام اولمیشد که خارج قسمت اولان عدده
 وفقی اطلاق اولور .

بر مخرج مسئله تأسيس اوله جقدر. ايمدی سهام مفروضه لری اعتباريله بونلرك مخرجى بر قاعده آلتى اولقله بواعتبار اوزرينه افراز اولان حصه لری مخرج مسئله اوله جق آلتى عددى طولدير ميوب بر مسئله رديه اولق ملائسه سيله بش عدد اوزرينه تقرر ايتش وشوصورتله اشبو بش عددى مردود عليهم ايچون مخرج مسئله اعتبار اولمشدر. شو حالده تعريفات آنفه دائره سنده بو مخرج ، من لا يرد عليك مخرجى اولان سگنر عددينه ضرب ايله حاصل ضرب مسئلتين ايچون بر مخرج عمومى تشكيل ايتش اولور. بناء عليه من لا يرد عليه بولان زوجنهك سهمى من برد عليه اولانلرك بر منوال مشروح بش عددون عبارت اولان مخرجنه ضرب ايدلك صورتيه مخرج عموميدن حصه صحيحه سى نظام ايتديكى كې مردود عليهمدن هر برينك كندى مخرجلرندن سهمى نه ايسه اوسهم باقى ايله يعنى منوال سابق وجهله (قف) اشارتيله موقوف طوتيلان (يدى) عدديله آيرى آيرى ضرب ايدلكده حاصل ضرب آنلرك دخی مخرج عموميدن هر برينك حصه سنى تشكيل ايتش اولدى .

ربع	من لا يرد عليه	٣ نصف	١ سدس	بنها	مسئله
زوج	٩	٣	١	١٦	٤
٤	٩	٣	١	١٦	٤

مسئله . — عددىك تماثل ، هر هانكى ابكى عددك يكديگرينه مساوى اولق صورتيه بيلرندة تامل وقوع بولمندن عبارتدر كه اعداد مذ كوره يه تماثلين دبرلر .

اوچك ، اوچه ، دردك ، درده ، بشك بشه تماثل اولمى كې . ايشته بو حالده باقى ورتهك رؤسنة كسر سز اوله رق قابل تقسيم اوله جقندن بيه ماده استقامت بولور .

عددينك تداخل . — عددلردن بيوكنك كچوكى اوزرينه كسر سز اوله رق تقسيم اولمى سندن ويا ايكي عددون برينى ديكردن برويا بر قاچ دفعه خارج ايدرك مطروح عنه اولان عددى افنا ايتمكدن عبارتدر كه عددن بيشندهكى اشبو مناسبتة «تداخل» و مذكور عددلره «متداخلين» دينير . مثلا درت ايله ايكي وسگنر ايله درت وبش ايله يكرمى كې كه بونلردن يكرمى عددى بش عددينه تقسيم اولنورسه خارج قسمت تمام درت اولوب بو صورتله مقسوم عليه اولان بش عددى يكرمى عدد مقسومنى تماماً افنا ايدر . بيان اولان ديكتر اعداد متداخلهك صورت تقسيم واقعى دخی بونوال اوزره در .

تنبیه . — تداخل بر طاقم ورتهك رؤسيلة ديكتر بر طاقمك رؤسنى بيشنده ويا لكز مسائل مركبه ده يعنى ورتهدن اجناس مختلفهك بولنديغى مسئله ده جاريدر . سهام ايله رؤس — ورتهك عددى — آره سنده واقع اولان تداخل حاتى ايسه توافق تسميه اولور .

عددينك توافق . — ايكي عدد بر برينه بلا كسر تقسيم ايديله بيلير ويا خود بو ايكي عدد يكديكرندن طرح اوله رق فضله قاله جق باقى ، واحدون غيرى بر عددله تماماً افنا اوله بيليرسه اووقت عددن مذ كورينه متوافقين دبرلر بو حالده عدد ثاكت (٢) عددى ايسه ، ديكتر ايكي عدد آره سنده موافقت بالنصف بولنش اولور

مثلاً ٦ ايله ١٢ و ١٠ ايله ٢٠ آره سندهكى موافقت ، موافقت بالنصفدر چونكه ٦ ايله ١٢ و ١٠ ايله ٢٠ ، ايكي عدديله تماماً قابل تقسيمدر عين صورته بعد ثاكت (٣) عددى ايسه (٣) ايله (٩) بيشندهكى موافقت ، موافقت

بالتك و (۴) عددی ایسه (۴) ایله (۱۶) آرد سنده کی موافقت ، موافقت بالربع اولش اولور .

فقط عدد ثالث ۱۲ ، ۱۸ کی بیوجك بر عدد اولورسه موافقت ایچون بو عددلری تقسیم ایدن الكیوك عدد آلیز . بناء علیه مذکور عددلر بیننده هم موافقت بالنصف وهم موافقت بالتك وهمده موافقت بالسدس موجود اولوب بوضویره ۶.۳.۲ ایله قابل تقسیم ایسه لرده (۶) عددی ایله بر دفعه ده تماماً تقسیم ایدیله جکلی جهته سهولت اوله رق (۶) عددی ترجیح اولور اشبو عدده حسابده قاسم مشترك اعظم دینیایر .

عددیك تبانی . — متماثلین و متداخاین اولیان ایکی عددك واحدین غیر بر عدده قابل تقسیم واقعا یعنی کسر من اوله رق منقسم اولماسندن عبارتدر ۵ ایله ۷ و ۷ ایله ۹ و ۱۱ ایله ۱۹ کی که اشبو عددلر متماثلین و متداخاین اولدولری کی واحدین غیر بر عدده ده تماماً قابل تقسیم دکلردر .

❦ فصل رابع ❦

❦ تصحیح مسائل بیانده در ❦

تصحیح مسئله . — وارثلرك سهملرینی هیچ بری حقنده کسر واقع اولیه جق صورتده و ممکن مرتبه اقل بر مقدارین اخذ ایده جك بر حاله ارجاع ایتك یعنی خرج مسئله ممکن اولدینی قدر اصغر اعتبار ایدلمکله برابر هرفردك حصه ارنیه سی تمین ایتك دیمکدر .

تصحیح مسائلده ایکی درلو اصله احتیاج واردر .

نوع اول . — رؤس ایله سهام بیننده کی احوالدرکه استقامت ، موافقت و مبیانتدن عبارت اولقی اوزره اوچدر .

(۱) استقامت . — ورثه دن هرفرقه نك سهمی کندی عدد رؤسلرینه تماماً قابل تقسیم اولمقدن عبارتدرکه بوضویرده هر کسك حصه سی معین اوله جفتدن بشقه بر کونه عملیاته لزوم قالماز .

سداس	ثلاثان	سدس مع باقی	مسئله
ام	بنین	اب	۶

(۲) موافقت . — یالکیز بر فرقه نك سهمی منکسر — قابل تقسیم اولماق — اولوبده سهم ایله عدد رؤسلری آرد سنده موافقت بولمقدن . بویله بر مسئله یی تصحیح یعنی کاملاً قابل تقسیم بر حاله افراغ ایتك ایچون حصه لرنده کسر واقع اولان فرقه نك عدد رؤس نك وفقی مخرج مسئله یه ضرب و حاصل ضرب مخرج قبلیر بیده هرفریقك حصه سی تعیین ایلامك ایچون اصل مسئله ده کی سهمی عدد رؤسك و فتنه ضرب ایتك ایجاب ایدر .

سدس	ثلاثان	سدس مع باقی	مسئله
ام	عشر بنات	اب	۶
۵	۲۰	۵	۵
			۳۰

مسئله . عولیه و یار دیه اولورسه او حالده عدد رؤسك عولیه و یاخود ردینه ضرب اوله رق مسئله تصحیح ایدیایر .

۳	۸	۲	۲
ربع	ثلاثان	سدس	سدس مع باقي
زوج	ست بنات	ام	اب
۹	۲۴	۶	۶
			عوليه
			۱۵
			۳
			۴۵

۳	۱
نصف	سدس
بنات	ثلث جدات
۹	۳
	رديه
	۴
	۳
	۱۲

(۳) مبيانت . — يالكز برفرقه نك سهمي منكسر اولديني حالده
سهم ايله عدد رؤسلر ييئنده مبيانت بولمقدور .
بوصورتده ايسه سهمي منكسر اولان فرقه نك عدد رؤسي اصله مبيانت
ويا عوليه ، ياخود ردينه ضرب اولنور .

۳	۱	۲
نصف	سدس	ثلث
زوج	جده	ثلث اخوات لام
۹	۳	۶
		۳
		۱۸

۳	۴
نصف	ثلاثان
زوج	خمس اخوت لاب
۱۵	۲۰
	عوليه
	۷
	۵
	۳۵

تبيه . — كسر واقع اولان برفرقه نك سهملري ايله عدد رؤسلري
آرده سنده مبيانت بولنديني حالده برمنوال سابق وقوعبولان ضرب معاملهنك
حصوله كتيرديكى تصحيح مسئله دن حصه نى بواق ايچون اصل مسئله دن
سهمنى عدد رؤسنه ضرب ، بعهده افرادينك آيرى آيرى حصه لرني تعيين
ايچونده بو حاصل ضربى عدد رؤسنه تقسيم ايدهرز بناء عليه برعدد ديكر
برعددله بردفعه ضرب بردفعه ده تقسيم اولنسه قيمته خال كليه جكنندن افراد
مذكوره يه اصل مسئله دن اصابت ايدن مقدار هر نه دن عبارت ايسه تصحيح
مسئله دن دخى عين مقدار اصابت ايدهرز لزومسز اولديني اكلاشيلاان
ضرب و تقسيم عملياتنك اجراسنه محل قلماز .

نوع ثانی . — رؤس ايله رؤس آرده سنده كى احوالدركه درتدر اولنورده
مماثلت و ياتماثل ، موافقت و ياتوافق مداخله و ياتداخل ، مبيانت ياخود
تبايندر .

تبيه . — رؤس ايله رؤس ييئنده منصور اولان احوال اربعه ده فرقه لرك
بعضي سنده يمينى ابكى ، يالوج و نهايت دردنده كسر واقع اوله بيسلوب دردى
تجاوز ايدهرز

احوال المذكوره بروجہ آنی ذکر و بيان اولنور .

(۱) تماثل . — سهملري كنديلرينه تماماً تقسيم اوله ميسان
ايكى ويا دها زياده فرقه لرك عدد رؤسلري ، يكديكرينه متداخل ويا متوافق

اولقى صورتىلە آرەلەندە مائىلت بولمىقىدىن عىبارىتىدەكە تەصحىح مەسىلە ئىچون
اعداد مائىلتەدىن بىرىنى مخرج مەسىلەيە ضربايمىك اقتضائىلار .

۴	۱	۱	۱
ئشان	سەس	قى	
ستىبات	ئالتى جىدات	ئالتى اعمام	مەسىلە ۳ قف
۱۲	۳	۳	۲ قف
			۳ قف
			۱۸

بومەسىلەدە اوج فرقىدە كىرۋار اكر ئالتى اعمام بىرىنە برعم فرض ايدىلە
اووقت ايكى فرقىدە كىر بولنور وىنە ئمائىل قاعدەسى اجرا اولنور
(۲) تداخل . — سەملىرى عدد رۇسلىرىنە قابل انقسام بولمىيان ايكى
وايىكىدىن زىيادە فرقىلەك عدد رۇسلىرى بىرىنە متوافق ويا متداخل ايسە عدد
رۇسلىك وفتارى ميانىدە تداخل بولمىقىدەكە بو تقديرده قىنى فرقىك عدد
رۇسى اكثر ايسە اوعدد مخرج مەسىلەيە ضرب اولنور .

۳	۲	۷	۳
رابع	سەس	قى	مەسىلە ۳ قف
۴ زوجە	۳ جده	۱۲ عم	۱۲ قف
۲۶	۲۴	۸۴	۱۲ قف
			۱۴۴

(۳) توافق . — اعداد رۇس آرەلىدە موافقت بولنور سە عدد رۇسلىرىدىن
بىرىنىك وفتى عدد ئاينىك مجموعە ضرب ايدىلوب بو بىرىنچى حاصل ضرب ،
عدد ئالتى وفتى ضرب وبوايىكىنچى حاصل ضرب عىن وجهلە عدد رابع ،
بونىك دىنچى حاصل ضربى اصل مەسىلەيە ضرب اولنور .

۳	۱۶	۴	۱	۲
نمن	ئشان	سەس	قى	مەسىلە ۲ قف
۴ زوجە	۱۸ بىت	۱۵ جده	۶ عم	۲۴ قف
۵۴۰	۲۸۸۰	۷۲۰	۱۸۰	۱۸۰ قف
				۴۳۲۰ قف

(۴) تباین . — منوال سابق وجهلە كىرە اوغرايان متعدد طائفەلەك
رۇسلىرى آرەلىدە مبايت بولنور سە بىرىنچى طائفەك مجموع رۇسى ايىكىنچى
فرىقك عدد رۇسلىرى ضرب وحاصل ضرب او بىنچى فرىقە وبونىك حاصل
درىنچى فرىقك عدد رۇسلىرى وبوده اصل مەسىلەيە ضرب اولنور وشو صورتە
مەسىلە تەصحىح ايدىلش اولور .

۳	۴	۱۶	۱	۲
نمن	سەس	ئشان	قى	مەسىلە ۲ قف
۲ زوجە	۶ جده	۱۰ بىت	۷ عم	۲۴ قف
۲۳۰	۸۴۰	۳۳۶۰	۲۱۰	۲۱۰ قف
				۵۰۴۰ قف

بنا ئالىيە تەصحىح مەسىلىدىكى احوال جەمأ يدى بە بالغ اولش اولور